

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maksuperusteista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa. Myös eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa olisi mahdollista järjestää maksuperusteisia ammatillisia lisäeläkejärjestelyjä ja vakuuttaa järjestelyyn liittyvää kuolemanvaraturvaa. Tarkoituksena on saattaa eläkesäätiöt ja eläkekassat kilpailullisesti yhdenvertaiseen asemaan henkivakuutusyhtiöiden ja ulkomaisten toimijoiden kanssa.

Ehdotetussa laissa määriteltäisiin maksuperusteinen lisäeläke, järjestelyyn liittyvät muut käsitteet ja maksuperusteiselle järjestelylle asetettavat vähimmäisvaatimukset.

Eläkesäätiön voisivat perustaa työnantajan lisäksi myös työnantaja ja vakuutetut yhdessä.

Eläkesäätiölain mukainen eläkesäätiö ja vakuutuskassalain mukainen eläkekassa voisivat harjoittaa maksuperusteista lisäeläke-toimintaa. Maksuperusteisen lisäeläkejärjes-

telyn taustalakeina olisivat nykyiset eläkesäätiölaki tai vakuutuskassalaki.

Maksuperusteista lisäeläke-toimintaa voitaisiin harjoittaa uudessa perustettavassa tai olemassa olevassa eläkesäätiössä tai eläkekassassa. Lakisääteisen eläketurvan ja maksuperusteisen lisäeläketurvan hoitaminen samassa eläkesäätiössä tai eläkekassassa ei kuitenkaan olisi mahdollista.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi eläkesäätiölakia ja vakuutuskassalakia siten, että kyseiset lait täyttäisivät ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin edellyttämät vaatimukset eläkesäätiöltä ja eläkekassalta vaadittavista omista varoista silloin, kun eläkesäätiö tai eläkekassa itse vastaa vakuutetun työkykyyn ja elinaikaan liittyvistä riskeistä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö	4
Eläkesäätiölaki.....	4
Vakuutuskassalaki.....	6
Vakuutusyhtiölaki	6
Lisäeläkedirektiivi	7
2.2. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomainen ja EU:n lainsäädäntö.....	9
Yleistä	9
Ruotsi.....	10
Norja	10
Tanska	11
Saksa	11
Alankomaat.....	12
Espanja	12
Iso-Britannia	13
Irlanti.....	13
Itävalta.....	13
Ranska	14
Belgia	14
Euroopan unioni.....	15
2.3. Nykytilan arviointi.....	15
2.4. Kollektiiviset lisäeläkkeet verotuksessa	16
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	16
3.1. Tavoitteet	16
3.2. Toteuttamisvaihtoehdot	17
3.3. Keskeiset ehdotukset	17
3.4. Lisäeläkejärjestelylle asetettavat vähimmäisvaatimukset	17
Vakavaraisuusvaatimukset.....	17
Lisäeläkelaitos vastuun kantajana	17
Vastuu maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä.....	18
Vapaaehtoista lisäeläkejärjestelyä hoitavat yhteisöt ja yhteisöihin sovellettavat säännökset	18
Hallinnon järjestäminen maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä	18
4. Esityksen vaikutukset	19
4.1. Taloudelliset vaikutukset	19
4.2. Kilpailulliset vaikutukset	20
4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan	20
4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	20

5.	Asian valmistelu	21
5.1.	Valmisteluvaiheet ja – aineisto	21
5.2.	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	21
6.	Riippuvuus muista esityksistä.....	22
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT		23
1.	Lakiehdotuksen perustelut	23
1.1.	Laki maksuperusteisten lisäeläkkeiden järjestämisestä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa	23
1 luku.	Yleiset säännökset.....	23
2 luku.	Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sisältö	26
3 luku.	Maksuperusteisen järjestelyn vastuuelka ja vastuuelan kattaminen	27
4 luku.	Muut säännökset.....	29
1.2.	Laki eläkesäätiölain muuttamisesta	29
1.3.	Laki vakuutuskassalain muuttamisesta.....	31
2.	Voimaantulo	33
3.	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	33
LAKIEHDOTUKSET		34
	maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa	34
	eläkesäätiölain muuttamisesta.....	38
	vakuutuskassalain muuttamisesta	40
LIITE		42
RINNAKKAISTEKSTIT		42
	eläkesäätiölain muuttamisesta.....	42
	vakuutuskassalain muuttamisesta	45

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Nykyiset vapaaehtoiset lisäeläkejärjestelyt toimivat joko etuus- tai maksuperusteisesti. Eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa hoidettavat kollektiiviset lisäeläkejärjestelyt ovat kuitenkin ainoastaan etuusperusteisia täydentäen lakisääteistä eläketurvaa. Etuusperusteisessa lisäeläkevakuutuksessa etuudet määräytyvät palkkatulojen, palkkioiden ja työsuhteen keston perusteella. Kollektiivisuudella tarkoitetaan sitä, että eläkesäätiössä tai eläkekassassa ei voida hoitaa yksilöllisiä eläkevakuutuksia.

Kollektiivista etuusperusteista lisäeläketurvaa hoidetaan 95 eläkesäätiössä ja 9 eläkekassassa. Näistä 30 eläkesäätiössä ja 8 eläkekassassa hoidetaan myös lakisääteistä eläketurvaa. Vakuutettujen lukumäärä on yhteensä 40 000 henkilöä. Lähes kaikkien eläkesäätiöiden ja eläkekassojen lisäeläkejärjestelyt on suljettu, joka tarkoittaa sitä, että uusia työntekijöitä ei pääse enää lisäeläketurvan piiriin.

Uusia etuusperusteista lisäeläketurvaa hoitavia eläkesäätiöitä tai -kassoja ei ole perustettu viime vuosina.

Eläkesäätiössä vakuutetut työntekijät eivät voi eläkesäätiölain perusteella itse osallistua lisäeläketurvan kustantamiseen, vaan turvan kustantaa työnantaja, jolla on myös viime kädessä vastuu katteena olevien varojen ja sitoumusten antaman turvan riittävydestä. Eläkekassassa vakuutetut voivat tietyiltä osin osallistua lisäeläketurvan kustantamiseen, ja työnantajalla eli osakkaalla voi olla lisämaksuvelvoite.

Maksuperusteisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan lisäeläketurvaa, jossa etuudet määräytyvät suoritettujen vakuutusmaksujen ja vakuutusmaksujen sijoittamisesta saadun nettotuoton perusteella. Suomessa kollektiivisia maksuperusteisia lisäeläkevakuutuksia on voinut käytännössä saada vain henkivakuutusyhtiöstä ryhmäeläkevakuutuksen muodossa. Henkivakuutusyhtiön maksuperusteinen ryhmäeläkevakuutus ei sisällä samanlaista työnantajarisikiä kuin eläkesäätiössä järjestetty etuusperusteinen järjestely.

Eduskunnan talousvaliokunta on ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/41/EY (myöhemmin lisäeläkedirektiivi) toimeenpanon yhteydessä antamassaan mietinnössä (TaVM 3/2006 vp – HE 156/2005 vp) edellyttänyt, että hallitus valmistelee viipymättä vakuutettujen ja työnantajien oikeudet ja velvollisuudet turvaavan, toimivan ja kansainvälisesti kilpailukykyisen eläkerahastolain kokonaisuudistuksen, jossa yhtenä tavoitteena on mahdollistaa maksuperusteisten lisäeläkkeiden järjestäminen työnantajan, työnantajaryhmän tai muun kollektiivin perustamissa omissa lisäeläkelaitoksissa.

Matti Vanhasen toisen hallituksen huhtikuun 19 päivänä 2007 antaman hallitusohjelman lukuun 10.6 ”Kestävä eläkepolitiikka” sisältyy maininta, jonka mukaan ”edistetään kilpailua työeläkealalla työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteista tehdyn selvityksen pohjalta”. Vaikka uusi lainsäädäntö ei sisällä kaikkia selvityksessä ehdotettuja uudistuksia, uudella lainsäädännöllä pyritään osaltaan edesauttamaan mainitun tavoitteen toteutumista.

Uusi lainsäädäntö mahdollistaa maksuperusteisen kollektiivisen lisäeläkejärjestelyn järjestämisen eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa samalla kun se selkeyttää järjestelyyn liittyviä määrittelyjä ja käsitteitä. Koska kysymys on uudesta vakuutustuotteesta, esitykseen sisältyy tuotteelle asetetut vähimmäisvaatimukset, jotka koskevat erityisesti vakuutettujen etujen turvaamista uudessa järjestelmässä.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö

Eläkesäätiölaki

Eläkesäätiöiden toiminnasta säädetään eläkesäätiölaissa (1774/1995).

Eläkesäätiölaki sisältää säännöksiä elä-

kesätiön perustamisesta, johdosta, tilintarkastuksesta, tilin-päätöksestä, eläkevastuusta ja sen kattamisesta, toimintapäätösmuutoksista, etuuden maksamisesta ja eläkesäätiön vastuun rajoittamisesta, eläkesäätiöiden valvonnasta, eläkesäätiörekisteristä, selvitystilasta ja purkamisesta, sulautumisesta, jakautumisesta, vakuutustoiminnan luovuttamisesta ja vastaanottamisesta, vahingonkorvausvelvollisuudesta ja yhteiseläkesäätiöistä.

Eläkesäätiötoiminnalle on luonteenomaista, että toiminta tapahtuu aina rajatussa toimintapiirissä. Eläkesäätiölain mukaan eläkesäätiö on vakuutus- ja eläkelaitos, joka vakuutustoimintaa liikemäisesti harjoittamatta myöntää toimintapiiriinsä kuuluville henkilöille ja heidän edunsaajilleen eläkkeitä ja muita niihin verrattavia muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin. Eläkesäätiöt rekisteröidään Vakuutusvalvontaviraston ylläpitämään eläkesäätiörekisteriin.

Eläkesäätiössä voidaan hoitaa sekä lakisääteistä eläketurvaa että kollektiivista etuusperusteista lisäeläketurvaa. Eläkesäätiö ei voi harjoittaa muuta vakuutustoimintaa.

A-eläkesäätiö on eläkesäätiö, jonka tarkoituksena on myöntää yksinomaan vapaaehtoisia lisäeläkkeitä ja muita etuuksia. B-eläkesäätiö on eläkesäätiö, jonka tarkoituksena on myöntää pelkästään lakisääteisiä eläkkeitä ja muita etuuksia. AB-eläkesäätiö on eläkesäätiö, jonka tarkoituksena on myöntää sekä vapaaehtoisia lisäetuuksia (A-osasto) että lakisääteisiä eläkkeitä ja muita etuuksia (B-osasto). AB-eläkesäätiön osastojen varat ja velat sekä tuotot ja kulut on pidettävä erillään.

Yhteiseläkesäätiö on eläkesäätiö, johon voi kuulua kaksi tai useampia työnantajia. Yhteiseläkesäätiön voivat perustaa työnantaja ja sen eläkesäätiölain mukaisesti perustama eläkesäätiö tai perustetut eläkesäätiöt, osakeyhtiölain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen konserniin kuuluvat suomalaiset työnantajat tai muu kuin edellä tarkoitettu työnantaja ja sen määräysvallassa oleva työnantaja tai työnantajat. Sen lisäksi yhteiseläkesäätiön voi perustaa kaksi tai useampi työnantaja edellyttäen, että niillä on yhteinen omistaja, joka omistaa vähintään 50 prosenttia kustakin työnantajayhteisöstä tai omistajalla on niissä

tätä vastaava määräämisvalta (emoyritys) tai taloudellinen tai toiminnallinen yhteys keskenään siten, että Vakuutusvalvontavirasto pitää yhteiseläkesäätiön perustamista tarkoituksenmukaisena.

Eläkesäätiön toimintapiiriin muodostavat jonkin työnantajan tai työnantajaryhmän työntekijät tai osa työntekijöistä. Eläkesäätiön vapaaehtoisen lisäeläketoinnin piiriin voivat kuulua paitsi työnantajaan työsuhteessa olevat henkilöt myös työnantajaan virkaksi palvelussuhteessa olevat henkilöt. Toimintapiiriin voivat kuulua myös työnantajan johtoon kuuluvat henkilöt, kuten yrityksen omistaja, vaikka hän ei olisikaan työsuhteessa yritykseen, asiamies sekä hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet. Eläkesäätiön toimintapiiriin voi kuulua myös työnantajan ulkomaille lähettämä henkilö, joka työskentelee työnantajan kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo-, tytär- tai sisaryrityksen palveluksessa, vaikka hän ei tänä aikana ole työsuhteessa eläkesäätiössä olevaan työnantajaan. Henkilö voidaan lukea eläkesäätiön toimintapiiriin myös siinä tapauksessa, että hän työskentelee työnantajan lähettämänä sellaisen yrityksen palveluksessa, jossa työnantajalla on määräämisvaltaa, vaikka emo-, tytär- tai sisaryhtiösuhde puuttuu.

Eläkesäätiölain mukaan B- eläkesäätiön toimintapiiriin tulisi pysyvästi kuulua vähintään 300 henkilöä ja A-eläkesäätiön toimintapiiriin vähintään 30 henkilöä.

Eläkesäätiön johto muodostuu hallituksesta ja asiamiehestä. Ylin toimielin on hallitus. Eläkesäätiön hallituksessa on oltava vähintään viisi jäsentä ja vähintään viisi varajäsentä. Toimintapiiriin kuuluvat henkilöt valitsevat keskuudestaan vähintään kaksi jäsentä ja näille vähintään kaksi varajäsentä. Työnantaja valitsee loput jäsenistä ja näille varajäsenet. Asiamies vastaa eläkesäätiön juoksevan hallinnon hoitamisesta. Vakuutusvalvontaviraston suostumuksella eläkesäätiössä voi olla hallinto-neuvosto.

Eläkesäätiössä ei ole vakuutuskassalain mukaista kassankokousta vastaavaa toimielintä. Eläkesäätiö on kehittynyt säätiöpohjalta, jossa eläkesäätiön erottaa muusta säätiöstä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvan ehdoton oikeus eläkkeeseen tai muuhun etuuteen.

Vakuutuskassalaki

Vakuutuskassojen toiminnasta säädetään vakuutuskassalaissa (1164/1992).

Vakuutuskassalaki sisältää säännöksiä vakuutuskassan perustamisesta, johdosta, kassankokouksesta, tilintarkastuksesta ja erityisesti tilintarkastuksesta, tilinpäätöksestä, vakuutusmaksuista, vastuuvelasta ja toimintapääomasta, vakuutuskassan vastuun rajoittamisesta ja etuuden maksamisesta, vakuutuskassojen valvonnasta, vakuutuskassarekisteristä, selvitystilasta ja purkamisesta, sulautumisesta, vastuun siirtämisestä ja vastaanottamisesta, eläkekassan ja muun vakuutuskassan jakautumisesta ja vahingonkorvausvelvollisuudesta.

Vakuutuskassalain mukaan vakuutuskassa on vakuutuslaitos, joka vakuutustoimintaa liikemäisesti harjoittamatta myöntää toimintapiirissään eläkkeitä, korvausta sairauden, vian tai vamman johdosta, korvausta sairauden tai työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi annetusta kuntoutuksesta aiheutuviin kustannuksiin, hautausavustusta sekä muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin. Vakuutuskassat rekisteröidään Vakuutusvalvontaviraston ylläpitämään vakuutuskassarekisteriin.

Vakuutuskassat voidaan niiden harjoittaman toiminnan perusteella jakaa kolmeen ryhmään; eläke-kassat, sairauskassat ja hautaus- ja eroavustuskassat. Eläkekassalla tarkoitetaan vakuutuskassaa, joka voi hoitaa lakisääteistä eläketurvaa ja kollektiivista etuusperusteista lisäeläketurvaa. Lakisääteistä toimintaa harjoittavan eläkekassan on pidettävä lakisääteisen ja muun toiminnan varat ja velat sekä tuotot ja kulut osastoittain erillään. Eläkekassa ei saa harjoittaa muuta kuin edellä mainittua toimintaa.

Eläkekassan toimintapiirin voi muodostaa yhden työnantajan tai samaan konserniin kuuluvien suomalaisten työnantajien työntekijät. Lisäksi kahden tai useamman työnantajan työntekijät voivat muodostaa toimintapiirin, mikäli työnantajilla on taloudellinen tai toiminnallinen yhteys tai mikäli työnantajat toimialan samankaltaisuuden taikka muun seikan vuoksi muodostavat sellaisen kokonaisuuden, että Vakuutusvalvontavirasto pi-

tää eläkekassatoiminnan harjoittamista tämän ryhmän keskuudessa perusteltuna.

Myös henkilöryhmä, joka on määritelty ammatin tai ammattialaan kuulumisen taikka rekisteröidyn yhdistyksen jäsenyyden perusteella voi muodostaa toimintapiirin, jos Vakuutusvalvontavirasto pitää eläkekassatoiminnan harjoittamista tämän ryhmän keskuudessa perusteltuna. Lakisääteistä toimintaa harjoittavassa vakuutuskassassa tulee olla vähintään 300 jäsentä. Pelkästään lisäeläke-toimintaa harjoittavassa eläkekassassa tulee olla vähintään 100 jäsentä.

Vakuutuskassan pakolliset toimielimet ovat kassankokous, hallitus ja toimitusjohtaja. Vakuutuskassan kassankokouksena voi toimia myös edustajisto ja kassassa voi olla hallintoneuvosto. Hallintoneuvoston perustamiseen tarvitaan Vakuutusvalvontaviraston suostumus. Hallituksessa on oltava vähintään kolme jäsentä. Hallituksessa voi lisäksi olla enintään yhtä monta varajäsentä kuin on varsinaisia jäseniä. Hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä työnantajat voivat valita enintään puolet.

Vakuutuskassa muistuttaa yhteisömuodoltaan keskinäistä vakuutusyhtiötä.

Vakuutusyhtiölaki

Henkivakuutusyhtiöiden toiminnasta säädetään vakuutusyhtiölaissa (521/2008) ja vakuutusluokista annetussa laissa (526/2008). Vakuutusyhtiölain taustalakina on osakeyhtiölaki.

Vakuutusyhtiölaissa ovat vastaavat yhtiön toimintaa koskevat säännökset kuin vakuutuskassalaissakin. Henkivakuutusyhtiöissä ei kuitenkaan voida hoitaa lakisääteistä perusturvaa, vaan tätä hoitavat edellä mainittujen eläkesäätiöiden ja eläkekassojen lisäksi suomalaiset erityiseläkelaitokset ja työeläkevakuutusyhtiöt. Työeläkevakuutusyhtiöiden taustalakina on kuitenkin vakuutusyhtiölaki. Työeläkevakuutusyhtiöiden hoidettava olevasta eläketurvasta säädetään työntekijän eläkelaisissa (395/2006).

Suomalaiset henkivakuutusyhtiöt ovat harjoittaneet vapaaehtoista eläkevakuuttamista suunnilleen yhtä kauan kuin henkivakuuttamistakin. Vakuutustapahtuman johdosta suoritetaan tällöin eläkettä, joka voi alkaa tietys-

tä määräiästä (vanhuuseläke), työkyvyttömyydestä (työkyvyttömyyseläke) tai kuolemantapauksesta (perhe-eläke). Henkivakuutusyhtiöt voivat myöntää myös vakuutus tuotteita, joissa vakuutettu voi valita vakuutuksella kertyvien varojen sijoituskohteet.

Eläkevakuutus voidaan ottaa henkivakuutusyhtiöstä yksilöllisenä tai ryhmäeläkevakuutuksena.

Ryhmäeläkevakuutuksella tarkoitetaan tällöin vakuutusta, jonka työnantaja ottaa työntekijöitään tai työntekijäin ryhmää varten. Sisälöltään nämä vapaaehtoiset eläkevakuutukset ovat periaatteessa vapaasti muotoiltavissa, vaikka verosäännökset käytännössä vaikuttavat siihen, miten järjestelyt ovat muotoutuneet. Merkittävä vaikutus tällöin on verolakeihin sisältyvillä vakuutusmaksujen verovähennysoikeudella. Näillä vakuutuksilla ei tarvitse olla yhteyttä lakisääteiseen eläkejärjestelyyn, vaikkakin niin usein on asianlaita. Kysymyksen voivat tulla esimerkiksi järjestelyt, joilla pyritään lakisääteisen eläketason korottamiseen tai eläkeiän alentamiseen.

Ryhmäeläkevakuutus voidaan rajoittaa koskemaan vain vanhuuseläkettä tai se voi koskea myös perhe-eläkettä, työttömyyseläkettä, osa-aikaeläkettä ja työkyvyttömyyseläkettä eri muodoissaan. Ryhmäeläkevakuutus sopimus saattaa sisältää yksilöllistä varhaiseläkettä ja työkyvyttömyyseläkettä täydentävää turvaa ja se saattaa sisältää henkivakuutus tyyppisen hautausavustuksen, esimerkiksi yhdestä kolmeen kuukauden eläkepalkkaa vastaavan kuolintapaussumman. Lisäksi ryhmäeläkevakuutukseen voi kuulua kuolemanvaraturva, joka suoritetaan edunsaajalle kertasuorituksena.

Lisäeläkedirektiivi

Lisäeläkedirektiivin tarkoituksena on luoda rahoituspalveluiden todelliset sisämarkkinat ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten osalta.

Lisäeläkedirektiivin toiminnan vakauden valvontaa koskevien sääntöjen keskeisenä tavoitteena on luoda Euroopan unionin tasolla riittävän vankat toiminnan vakauden puitteet siten, että vapaaehtoinen lisäeläketoiminta on turvallista ja tuottavaa. Tämän mukaisesti direktiivissä on eräitä toiminnan vakautta kos-

kevia minimisäännöksiä, joiden vaatimustaso riippuu eläkelaitoksen luonteesta ja kateutuista riskeistä. Direktiivi sisältää myös varojen tehokkaan hallinnon huomioon otavia sijoitussääntöjä, joiden pohjalta laitoksille annetaan mahdollisuus käyttää eläkejärjestelmien ominaispiirteisiin sopivia sijoitusstrategioita. Direktiivillä mahdollistetaan ammatillisten lisäeläkejärjestelmien tehokas hoitaminen. Direktiivi perustuu niin sanotulle huolellisen miehen periaatteelle (prudent person -periaate) sekä lisäeläkelaitoksen hallinnon että varojen hallinnon osalta.

Edunsaajien suojaksi direktiivi sisältää eräitä säännöksiä, kuten toiminnan vähimmäisedellytykset, vaatimus erityisistä lakisääteisistä omista varoista, sijoitustoimintaa koskevat vähimmäisäännökset, säännökset eläkelaitoksen vastuiden määrittelystä, mukaan lukien vakuutustekninen vastuuvetä ja rahastointi sekä säännökset rajat ylittävistä toiminnasta.

Lisäeläkedirektiivin artiklan 6 mukaan ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavalla laitoksella (lisäeläkelaitos) tarkoitetaan lisäeläkelaitoksen oikeudellisesta muodosta riippumatta laitosta, joka toimii rahastointiperiaatteella, joka on perustettu erillään työantajayrityksestä tai toimialoista ja jonka tehtävänä on tarjota työhön perustuvia eläke-etuuksia sopimuksen tai sovitun sitoumuksen perusteella. Eläke-etuuksia koskeva sopimus tai sitoumus voidaan direktiivin mukaan tehdä yksilöllisesti tai kollektiivisesti yhden tai useamman työantajan ja työntekijän tai heidän edustajiensa välillä tai itsenäisten ammatinharjoittajien kanssa.

Direktiivin soveltamisalaa koskevan 2 artiklan mukaan direktiiviä ei sovelleta henkivakuutusdirektiivin (2002/83/EY) piiriin kuuluviin henkivakuutusyhtiöihin. Direktiivin 4 artikla sisältää kuitenkin mahdollisuuden säätää kansallisesti, että direktiivin lisäeläkkeitä koskevia toiminnan edellytyksiä, tilinpäätöstä, jäsenille sekä edunsaajille ja viranomaisille annettavia tietoja, sijoitustoimintaa ja omaisuuden hoitoa, viranomaisten toimivaltuuksia, vakuutusteknistä vastuuvetä ja sen rahoittamista sekä rajat ylittävää toimintaa koskevia säännöksiä voidaan soveltaa myös henkivakuutusyhtiöiden ammatillisia lisäeläkkeitä koskevaan liiketoimin-

taan. Tällöin kaikki henkivakuutusyhtiön lisäeläketoimintaa vastaavat varat ja vastuut on pidettävä erillään muista henkivakuutusyhtiön liiketoiminnoista ja niitä on hallinnoitava ja ne on järjesteltävä erillään muista vakuutusyritysten toiminnoista ilman siirtomahdollisuutta. Tällaisessa tapauksessa ja vain siltä osin, mikä koskee yritysten ammatillisia lisäeläkkeitä koskevia liiketoimintoja, vakuutusyrityksiin ei sovellettaisi henkivakuutusdirektiivin 20-26, 31 ja 36 artikloja.

Direktiivin johdosta eläkesäätöä lakia, vakuutuskassalakeja ja ulkomaisia vakuutusyhtiöistä annettua lakia on muutettu. Lainmuutoksilla (391, 392 ja 393/2006) pantiin täytäntöön direktiivistä johtuvat välttämättömimmät muutokset. Tällaisia muutoksia olivat vakuutettujen etujen turvaamiseksi säädetty tiedonantösäännökset, Vakuutusvalvontavirastoa koskevat täydennykset sekä säännökset, jotka koskevat rajat ylittävää toimintaa, omaisuudenhoitajia ja säilytysyhteisöjä, vastuuvelan ja eläkevastuun laskentaa sekä sijoitustoimintaa.

Nyt esillä olevan, maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn kannalta tulee tarkastella seuraavia direktiivin säännöksiä:

Direktiivin 5 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää, että direktiiviä tai sen osia 19 artiklaa lukuun ottamatta, ei sovellettaisi lisäeläkelaitokseen, joka hallinnoi järjestelmiä, jossa on yhteensä alle 100 jäsentä. Kyseisille laitoksille voitaisiin kuitenkin antaa oikeus soveltaa direktiiviä vapaaehtoisesti ja mikäli lisäeläkelaitos harjoittaisi artiklan 20 mukaisia rajat ylittävää toimintaa, lisäeläkelaitoksen tulisi soveltaa kaikkia direktiivin säännöksiä.

Direktiivin 7 artiklan lisäeläkelaitosten on rajoitettava toimintansa eläke-etuuksiin liittyviin sekä tästä toiminnasta johtuviin toimintoihin. Mikäli direktiiviä sovellettaisiin henkivakuutusyhtiöihin artiklan 4 mukaisesti, henkivakuutusyhtiöiden tulisi lisäksi pitää lisäeläketoimintaa koskevat liiketoiminnot ja niihin liittyvät varat ja vastuut erillään henkivakuutusyhtiöiden muista liiketoiminnoista. Lisäksi henkivakuutusyhtiön lisäeläketoimintaa koskevat varat ja vastuut tulisi rajoittaa eläke-etuuksiin liittyviin sekä suoraan tästä toiminnasta johtuviin toimintoihin.

Direktiivin 9 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat päättää, että jäsenille voi-

daan tarjota lisäetuutena mahdollisuutta elin-änodotukseen ja työkyvyttömyyteen liittyvien riskien ja perhe-eläkkeen kattamiseen sekä takuita maksettujen osuuksien palauttamista varten, jos työnantajat ja työntekijät tai heidän edustajansa niin sopivat. Lisäksi jäsenvaltiot voivat asettaa alueelleen sijoittautuneen laitoksen toiminnalle muitakin kuin direktiivin 9 artiklassa mainittuja edellytyksiä sen varmistamiseksi, että jäsenten ja edunsaajien edut suojataan riittävästi.

Direktiivin 15 artiklassa säädetään vakuutusteknisestä vastuuvelasta ja sen laskemisesta. Direktiivi edellyttää, että ammatillisia lisäeläkkeitä koskevia järjestelmiä hallinnoivat laitokset muodostavat koko ajan kaikkiin eläkejärjestelmiinsä nähden niiden olemassa olevien eläkesopimusten rahoituksellisia sitoumuksia vastaavat riittävät vastuut. Vakuutusmatemaattikon tai muun alan asiantuntijan, esimerkiksi tilintarkastajan, on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laskettava ja vahvistettava kotijäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien vakuutusmatemaattisten menetelmien perusteella vakuutustekninen vastuuvetka noudattaen direktiivissä mainittuja varovaisuutta koskevia periaatteita. Tällöin esimerkiksi vastuuvelan vähimmäismäärä on laskettava riittävän varovaisista vakuutusmatemaattista menetelmää käyttäen ja vastuuvelan laskennassa käytettävä korko on valittava varovaisuutta noudattaen. Direktiivi antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden asettaa vakuutusteknisen vastuuvelan laskemiselle täydentäviä yksityiskohtaisempia edellytyksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että jäsenten ja edunsaajien edut suojataan asianmukaisesti.

Direktiivin 16 artiklassa säädetään vakuutustekninen vastuuvelan kattamisesta. Kullakin lisäeläkelaitoksella on oltava riittävästi asianmukaisia varoja kaikkia sen hallinnoimia eläkejärjestelmiä koskevan vakuutusteknisen vastuuvelan kattamiseksi jatkuvasti ja täysin. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin sallia, että lisäeläkelaitoksen varat ovat rajoitetun ajan vakuutusteknisen vastuuvelan kattamiseen riittämättömät edellyttäen, että laitos tekee konkreettisen ja toteuttamiskelpoisen tervehdyttämissuunnitelman vastuuvelan kattamiseksi. Suunnitelma on oltava jäsenten ja edunsaajien saatavilla,

ja sille on saatava viranomaisen hyväksyntä. Direktiivissä asetetaan suunnitelmalle laadullisia ja sisällöllisiä vaatimuksia. Rajat ylittävän toiminnan osalta vakuutustekninen vastuuvälkä on kuitenkin katettava jatkuvasti ja täysin kaikkien laitoksen hallinnoimien eläkejärjestelmien osalta.

Direktiivin 17 artiklassa säädetään lisäeläkelaitoksen lakisääteisistä omista varoista. Jos laitos itse, eikä rahoittava yritys, takaa kuolemaan, työkyvyttömyyteen ja eliniänodotukseen liittyvän riskin (biometriset riskit), sijoitustoiminnan tuoton tai etuuksien tietyn tason, eläkejärjestelmiä hallinnoivilla laitoksilla on oltava jatkuvasti puskurina toimivia ylimääräisiä varoja, jotka ylittävät vakuutusteknisen vastuuvälän. Varovaisuussyistä jäsenvaltiot voivat säätää yksityiskohtaisemmista lakisääteisistä omia varoja koskevista säännöksistä tai vaatia alueellaan sijaitsevilta laitoksilta lakisääteisistä omia varoja muissakin kuin edellä mainitussa tapauksessa.

Direktiivin 18 artiklassa säädetään sijoitustoiminnan harjoittamisessa noudatettavasta varovaisuusperiaatteesta. Artiklan 18 mukaan laitoksen varat sijoitetaan jäsenten ja edunsaajien parhaan edun mukaan. Laitoksen on lisäksi varmistettava sijoitussalkun suojaus, laadukkuus, likvidiys ja tuottavuus kokonaisuutena. Katteena olevien varojen sijoittamisessa on otettava huomioon eläke-etuuksien luonne ja kesto. Varat olisi sijoitettava pääasiallisesti säänneltyihin markkinoihin ja johdannaisiin voitaisiin sijoittaa sijoitusriskin pienentämiseksi tai sijoitusten hoidon tehostamiseksi. Direktiivi edellyttää varojen hajauttamista. Lisäksi 18 artiklassa säädetään rahoittavaan yritykseen tehtävistä sijoituksista koskevista rajoituksista sekä laitosten lainanottoa ja takaajana toimimista koskevasta kiellosta. Jäsenvaltiot eivät saa vaatia tiettyihin sijoituskohteisiin sijoittamista eivätkä jäsenvaltiot saa asettaa alueellaan sijaitsevan eläkelaitoksen tai sen omaisuudenhoitajan sijoituspäätöksille ennakkohyväksyntä- tai ilmoittamisvaatimusta. Direktiivin 18 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltiot saavat kuitenkin asettaa yksityiskohtaisempia sääntöjä, kuten määrällisiä rajoituksia, jotka ovat perusteltuja laitosten hallinnoimien erilaisten eläkejärjestelmien vuoksi sekä edellyttäen, että niitä voidaan perustella varovaisuudella. Direktiivi

antaa siten jäsenvaltioille harkintavaltaa sen suhteen, millaisia sijoittamista koskevia sääntöjä jäsenvaltiot asettavat alueelleen sijoittautuneille lisäeläkelaitoksille. Direktiivi lähtee kuitenkin siitä, että sijoittamista koskevilla säännöillä ei saa rajoittaa pääoman vapaata liikkuvuutta, elleivät ne ole perusteltuja varovaisuussyistä. Näin ollen sijoittamista osakkeisiin, riskipääomamarkkinoihin ja muihin valuuttoihin kuin niihin, joissa vastuut ovat, ei tulisi rajoittaa kuin varovaisuussyistä.

Jäsenvaltiot voivat lykätä 23 päivään syyskuuta 2010 asti 17 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaista lakisääteisistä omia varoja koskevien säännösten soveltamista niihin alueelleen sijoittuneisiin laitoksiin, joilla ei ole 23 päivänä syyskuuta 2005 17 artiklan mukaista lakisääteisien omien varojen vähimmäistasoa. Mikäli laitokset haluavat hallinnoida eläkejärjestelmiä 20 artiklan mukaisen rajat ylittävää toimintaa koskevan periaatteen mukaisesti, laitoksen tulee täyttää 17 artiklan vaatimukset siinä mainituin edellytyksin. Jäsenvaltiot voivat lisäksi lykätä 23 päivään syyskuuta 2010 asti 18 artiklan 1 kohdan f alakohdan työnantaja yritykseen sijoittamista koskevan rajoituksen soveltamista alueelleen sijoittuneisiin laitoksiin. Laitokset, jotka haluavat hallinnoida eläkejärjestelmiä 20 artiklan mukaisen rajat ylittävää toimintaa koskevan periaatteen mukaisesti, on noudatettava 18 artiklan 1 kohdan f alakohdan säännöstä.

2.2. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomainen ja EU:n lainsäädäntö

Yleistä

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti lisäeläkejärjestelyjä Pohjoismaissa ja eräissä EU-maissa. Euroopassa, kuten Suomessakin, lisäeläkejärjestelyt ovat olleet pääosin etuusperusteisia. Kehitys on kuitenkin kulkenut siihen suuntaan, että uusia etuusperusteisia lisäeläkejärjestelyjä perustetaan vain harvoin. Työnantajan perustaessa uusia lisäeläkejärjestelyjä on siten useimmiten kyse maksuperusteisesta lisäeläketurvasta. Monissa tapauksissa on menetelty jopa siten, että etuusperusteisia lisäeläkejärjestelyjä on muutettu maksuperusteisiksi.

Lisäeläkejärjestelmät kattavat monessa tapauksessa valtaosan palkansaajista ja niihin kuulumisen voi olla pakollista.

Seuraavassa esitetyt maakohtaiset tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksessa tutkijoiden Mika Vidlund ja Juha Knuutin 6 päivänä helmikuuta 2006 laatimaan selvitykseen: ”Lisäeläkejärjestelmistä eräissä EU-maissa”. Alankomaita koskevat tiedot perustuvat Matti Karin ja Jari Markwortin teokseen ”Sosiaaliturva eri maissa” (Helsinki 2005).

Ruotsi

Työmarkkinasopimukseen perustuvat lisäeläkejärjestelmät kattavat Ruotsissa noin 90 prosenttia palkansaajista. Neljä suurinta järjestelmää kattaa noin 80 prosenttia palkansaajista. Lisäeläkkeet ovat pakollisia kaikille sopimusaloilla työskenteleville. Lisäeläkejärjestelmät eivät kata yrittäjiä, mutta nämä voivat liittyä niihin vapaaehtoisesti.

Yksityisen sektorin kattavimmat sopimuseläkejärjestelmät ovat SAF-LO- ja ITP (Industrins och handelns tilläggs pension för tjänstemän) – lisäeläkejärjestelmät. Julkisella sektorilla on omat lisäeläkejärjestelmänsä, kuntatyöntekijöillä KAP-KL ja valtion työntekijöillä PA 03.

Lisäeläkejärjestelmät ovat täysin työnantajien rahoittamia. SAF-LO- sopimuseläkejärjestelmä on maksuperusteinen ja vakuutettu voi valita sijoituskohteensa. Työntekijä voi valita perinteisen eläkevakuutuksen tai rahastovakuutuksen. SAF-LO- sopimus tuli voimaan vuonna 1996.

ITP-eläkejärjestelmän uudistus tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2007 alkaen. ITP-järjestelmä muuttui vuonna 2007 maksuperusteiseksi niille, jotka ovat syntyneet vuoden 1978 jälkeen. Eläke määräytyy kertyneiden vakuutusmaksujen ja niille saadun tuoton mukaan. Uudistuksen jälkeen eläke karttuu 25 ikävuodesta alkaen. Ennen vuotta 1979 syntyneillä eläke määräytyy edelleen etuusperusteisesti. Uudistus tuo vanhaan järjestelmään joitakin muutoksia. Uudistuksen jälkeen vakuutetulla on mahdollista mm. nostaa koko ITP- eläke vähintään viiden vuoden määräajan sisällä. Uudistus mahdollistaa myös vakuutetun suorittamat vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Kunnan ja valtion palkansaajien lisäeläkejärjestelmissä eläkkeet määräytyvät ensisijaisesti maksu-perusteisesti, joita täydentää etuusperusteinen eläke. Eläkkeen määräytymiseen vaikuttavat palkan-saajan tulot, ikä ja työsuhteen pituus.

Vanhuuseläkeikä on sopimuseläkkeissä 65 vuotta. Eläkkeen voi ottaa varhennettuna 55-61 vuoden iässä järjestelmästä riippuen. Lisäeläkkeet täydentävät lakisääteistä eläketurvaa kattamalla myös lakisääteisen järjestelmän eläkepalkkakaton ylittävät tulot.

Sopimuseläkejärjestelmät täydentävät lakisääteistä eläketurvaa kolmella tavalla. Ensinnäkin eläke-järjestelmistä maksetaan lakisääteisiä eläkkeitä täydentäviä lisäeläkkeitä (ja muuta täydentävää sosiaaliturvaa). Toiseksi sopimuseläketurva kattaa myös lakisääteisen järjestelmän eläkepalkkakaton ylittävät tulot. Kolmanneksi ne antavat joissakin tapauksissa etuuksia tilanteissa, joissa lakisääteisestä järjestelmästä ei makseta etuuksia.

Norja

Norjassa tuli voimaan vuoden 2006 alusta laki pakollisista lisäeläkejärjestelmistä (lov om obligatorisk tjenestepensjon). Lain voimaantulo on yksi osa suurempaa kokonaisu-eläkejärjestelmän uudistusta, joka tulee asteittain voimaan vuonna 2010.

Lain voimaantulo parantaa erityisesti yksityisen sektorin palkansaajien asemaa, sillä aiemmin lisäeläkejärjestelmät kattoivat noin 40 prosenttia yksityisen sektorin palkansaajista. Julkisella sektorilla (valtio ja kunnat) lisäeläkejärjestelmät ovat käytännössä kattaneet kaikki palkansaajat.

Laki pakollisista lisäeläkkeistä asettaa minimaatimukset, jotka työnantajan tulee täyttää perustaessaan lisäeläkejärjestelmän työntekijöilleen. Järjestelmä voi olla maksu- tai etuusperusteinen. Etuusperusteiset järjestelmät ovat Norjassa yleisiä, sillä vasta vuodesta 2001 alkaen verovähennysoikeus on koskenut myös maksuperusteisia järjestelmiä.

Järjestelmiin voivat kuulua lähes kaikki työnantajan työntekijät. Alaikäraja järjestelmiin pääsemiseksi voi olla enintään 20 vuotta. Verosäännöt edellyttävät, että vanhuuseläkeikä on pääsääntöisesti vähintään 67

vuotta. Joidenkin ammattiryhmien kohdalla matalimmat eläkeiät ovat kuitenkin sallittuja.

Pakollisia lisäeläkkeitä koskevan lain mukaan työnantajan tulee maksaa vähintään 2 prosenttia palkansaajien ansioista maksuperusteiseen järjestelmään. Palkansaaja voi tämän lisäksi halutessaan itse osallistua rahoitukseen. Myös etuusperusteiselle järjestelmälle on asetettu vastaavanlainen vähimmäistasovaatimus.

Maksuperusteisissa järjestelmissä eläke määräytyy maksettujen maksujen ja niille saadun tuoton mukaan. Maksuperusteinen järjestelmä voi olla järjestetty niin, että koko yrityksen henkilöstön eläkevarat sijoitetaan kollektiivisesti ja eläkevaroille voi myös sopia vähimmäistuoton. Toinen vaihtoehto on, että vakuutettu voi itse valita sijoituskohteet. Tällöin vakuutettu saa sijoitustuotot eläketililleen, mutta myös sijoitusriski on kokonaan vakuutetulla. Eläke tulee maksaa vähintään 10 vuoden annuiteettina.

Etuusperusteisissa järjestelmissä korkein eläkkeen perusteena oleva palkka voi olla enintään 12 kertaa kansavakuutuksen perusmäärän suuruinen. Täyden eläkkeen saamiseksi vaaditaan usein vähintään 30 vakuutusvuotta. Maksettava vanhuuseläke voi olla enintään 100 prosenttia palkasta kuusinkertaiseen perusmäärään asti ja 70 prosenttia tämän ylittävistä ansioista kaksitoistakertaiseen perusmäärään asti.

Työnantaja kustantaa tavallisesti lisäeläketurvan kokonaan. Työntekijä voi osallistua rahoitukseen.

Työntekijän maksu voi olla enintään neljä prosenttia palkasta kaksitoistakertaiseen perusmäärään asti.

Sekä työnantajan että työntekijän maksut voidaan vähentää verotuksessa. Rahastojen tuottoa ei veroteta. Maksussa olevat lakisääteiset ja työnantajakohtaiset lisäeläkkeet ovat veronalaista tuloa.

Tanska

Tanskassa työmarkkinoilla sovittu lisäeläketurva on yleistä. Eri arvioiden mukaan 80-90 prosenttia

työvoimasta kuuluu työmarkkinoilla sovittuihin lisäeläkejärjestelmiin. Vuonna 2003 vakuutusmaksuja järjestelmiin maksoi noin

kaksi miljoonaa tanskalaista. Noin miljoona henkilöä maksoi vakuutusmaksuja yksilölliseen eläkevakuutukseen.

Järjestelmät voivat olla toimiala- tai työnantajakohtaisia. Toimialakohtaiset järjestelmät kattavat

suurimman osan lisäeläketurvaan kuuluvista palkansaajista. Järjestelmät kattavat yksityisen ja julkisen sektorin koko- ja osaaikatyöntekijät valtion virkamiehiä lukuun ottamatta. Virkamiehillä on oma lisäeläkejärjestelmänsä.

Toimialakohtaiseen lisäeläkejärjestelmään liittymiselle ei yleensä ole ala- tai yläikärajaa, mutta työnantajakohtaisissa järjestelmissä alikäraja on tavallisesti 25—30 vuotta ja yläikäraja 55—60 vuotta. Lisäeläkejärjestelmään kuuluminen on pakollista sen piiriin kuuluville henkilöille.

Toimialakohtaisiin järjestelmiin liittymiselle ei yleensä ole odotusaikaa, kun taas työnantajakohtaisissa järjestelmissä vaaditaan usein 6—12 kuukauden työskentelyaika.

Verolakien mukaan eläkeikä voi olla alhaisimmillaan 60 vuotta, eikä tätä ennen voi yleensä jäädä varhaiseläkkeelle. Tavallisesti eläkeikä lisäeläkejärjestelmissä on ollut 65—67 vuotta.

Työmarkkinoilla sovituista lisäeläkejärjestelmistä maksetaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä. Etuudet voidaan maksaa jatkuvana eläkkeenä tai kertamaksuna tai myös näiden yhdistelmänä.

Saksa

Vuoden 2001 eläkeuudistuksessa luotiin valtioneuvostojärjestelmä, jonka tarkoituksena on tehdä vapaaehtoinen eläkesäästäminen mahdolliseksi myös pieni- ja keskipalkkaisille. Tuen tavoitteena on korvata lakisääteisen turvan heikkeneminen tulevina vuosikymmeninä. Tukeen ovat oikeutettuja kaikki, jotka maksavat sosiaalivakuutuslain mukaisia pakollisia eläkevakuutusmaksuja. Julkisen sektorin lisäeläkeuudistuksen yhteydessä valtion tuki laajennettiin koskemaan myös julkisen sektorin työntekijöitä.

Tukea voidaan maksaa yksilölliselle eläkesäästämiselle, joka on järjestetty vakuutusyhtiöstä otettuna eläkevakuutuksena tai pankissa tai muussa rahastossa sovittuna elä-

kesäästämisenä. Tukea voidaan maksaa myös työnantajakohlaiseen tai laajempaan työmarkkinoilla sovittuun rahastoituu lisäeläkesäästämiseen, joka voi olla järjestetty vakuutusyhtiössä, eläkekassassa (Pensionskasse) tai eläkerahastossa (Pensionsfonde).

Täyden tuen saaminen edellyttää, että saaja on itse maksanut tietyn vähimmäismaksun eläketililleen. Vaadittava kokonaismaksu on verovuodesta 2002 noussut vuoteen 2008 mennessä asteittain neljään prosenttiin.

Valtion eläkesäästämislle myöntämä tuki voidaan maksaa myös työnantajakohlaiseen tai laajempaan työmarkkinasopimukseen perustuvaan rahastoituu lisäeläkejärjestelmään. Työntekijä voi uuden lain mukaan vaatia, että työnantaja maksaa osan hänen palkastaan lisäeläkejärjestelmään.

Työnantajakohlaiset lisäeläkejärjestelmät ovat Saksassa olleet jo aikaisemmin melko yleisiä ja ne kattavat noin puolet yksityisen sektorin miestyöntekijöistä. Järjestely on toteutettu yrityksen kirjanpidollisin varauksin tai avustuskassoissa ja eläkekassoissa.

Lisäeläkejärjestelmät ovat ennen eläkeuudistusta olleet useimmiten etuusperusteisia. Maksuperusteisten järjestelmien suosio on jonkin verran kasvanut viime vuosina, mutta ne ovat edelleen harvinaisia. Eläkejärjestelmään pääsemiseksi on usein edellytetty 20-30 vuoden ikää. Tavallisin vanhuuseläkeikä järjestelmissä on 65 vuotta.

Työnantaja voi pääsääntöisesti vähentää maksut verotuksessa. Työntekijän maksut lakisääteisesti tuettuun järjestelmään voidaan vähentää verotuksessa. Maksettavat eläkkeet ovat aikanaan kokonaan veronalaista tuloa.

Alankomaat

Alankomaissa suurin osa työntekijöistä kuuluu joko työmarkkinasopimukseen perustuvaan toimialakohtaiseen tai työnantajakohlaiseen lisäeläkejärjestelmään. Lisäeläketurva voi olla järjestetty toimialakohtaisessa eläkekassassa, työnantajan omassa eläkesäätiössä tai työnantajan ottamalla eläkevakuutuksella.

Etuudet maksetaan jatkuvina eläkkeinä, kertasuoritukset eivät ole sallittuja muutoin kuin hautausavustuksina ja työkyvyttömyyskorvauksina. Etuusperusteiset järjestelyt ovat vallitsevia vanhoissa järjestelyissä, vaikka

maksuperusteiset järjestelyt ovat viime vuosina yleistyneet ja ovat niissä enemmistönä.

Yleinen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Varhaiseläkejärjestelyt ovat olleet harvinaisia. Työmarkkinaosapuolet ovat kuitenkin sopineet erityisestä VUT- järjestelystä, jolla ikääntynyt työntekijä voi vapaaehtoisesti erota ennen 65 ikävuotta, jos hänen tilalleen palkataan nuorempi työntekijä.

Vuodesta 2005 alkaen Alankomaissa on otettu käyttöön uusi, niin sanottu *Life Cycle Saving Act (VPL)*. Tässä lainsäädännössä on kyse vapaaehtoisesta säästövakuutuksesta, jossa verovähennysoikeuden edellytyksenä on muun muassa, että vakuutettu on saavuttanut 63 vuoden iän. Työnantaja voi halutesaan osallistua vakuutusmaksuihin. Lain tarkoituksena on myöntää vakuutetulle joko sattuivuosi tai varhaiseläke.

Sekä työnantajan että työntekijän lisäeläkevakuutuksen vakuutusmaksut ovat vähennyskelpoisia verotuksessa, eikä työnantajan vakuutusmaksua lasketa työntekijän tuloksi, jos verolainsäädännön edellytykset täyttyvät.

Maksussa olevat eläkkeet ovat eläkkeensaajan veronalaista tuloa. Myös kertakorvauksena maksettavat hautausavustukset ja työkyvyttömyyskorvaukset ovat veronalaista tuloa, jos ne ovat enintään kolme kertaa edunjättäjän kuukausipalkan suuruisia.

Suomella ja Alankomailla on verosopimus vuodelta 1995 (Suomen säädöskokoelman sopimussarja nro 84/1997).

Espanja

Espanjassa työmarkkinaperusteisia lisäeläkejärjestelmiä on edelleen suhteellisen vähän, mihin on osaltaan vaikuttanut lakisääteisen turvan korkea taso. Toisen pilarin järjestelmiin kuului vuonna 2005 noin 1.3 miljoonaa työntekijää. Vuonna 2004 työnantajakohtaisten järjestelmien kattavuus lisääntyi huomattavasti, koska yli puoli miljoonaa julkisen sektorin työntekijää liittyi heille perustettuun järjestelmään. Yksityisiin järjestelmiin aiemmin liittynyt tiukka verolainsäädäntö on rajoittanut työnantajien mielenkiintoa järjestää lisäeläketurvaa. Verotuskäytäntöä on viime vuosina muutettu kannustavammaksi. Lisäeläkejärjestelmät kattavat arvioilta noin 15 prosenttia työntekijöistä.

Järjestelmät voivat olla etuus- tai maksuperusteisia tai näiden yhdistelmiä. Kollektiivisten järjestelmien tulee olla maksuperusteisia. Tällä hetkellä suuntauksena on, että etuusperusteisia järjestelmiä muutetaan maksuperusteisiksi. Aiemmin kirjanpidolliset varaukset (book reserves) olivat hyvin suosittu tapa järjestää lisäturvaa. Nykyisin lisäeläketurva järjestetään yleensä eläkekassassa tai vakuutus sopimuksin. Lisäeläkejärjestelmistä maksetaan vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä sekä perhe-eläkkeitä. Yleinen eläkeikä lisäeläkejärjestelmässä on 65 vuotta.

Työntekijöiden vakuutusmaksut ovat aiemmin olleet melko harvinaisia. Työntekijöiltä on kuitenkin alettu periä vakuutusmaksua yhä enenevässä määrin (10-50 prosenttia kokonaiskustannuksesta) ja suuntauksen uskotaan jatkuvan järjestelmän kustannusten alentamiseksi työnantajille. Eläke-etuudet työmarkkinoilla sovitusta lisäeläkejärjestelmistä ovat veronalaista tuloa. Kertasuorituksena maksettavat etuudet ovat verovapaita 40 prosenttiin asti karttuneiden etuuksien tai pääoman arvosta.

Iso-Britannia

Työmarkkinoilla sovittu ja yksilöllinen lisäeläketurva on yleistä Britanniassa. Keskimäärin 46 prosenttia työntekijöistä on jäsenenä työnantajakohteisessa eläkejärjestelmässä ja 32 prosenttia työvoimasta kuuluu etuusperusteisiin järjestelmiin ja 14 prosenttia maksuperusteisiin. Noin 10 prosentilla on joko stakeholder tai henkilökohtainen eläke. Suurin osa työntekijöistä kuuluu vielä etuusperusteisiin eläkejärjestelmiin, mutta maksuperusteisten järjestelmien laajuus on kasvamassa voimakkaasti. Useimmissa etuusperusteisissa järjestelmissä työntekijät maksavat ennalta sovitun kiinteän maksun ja työnantajat tasapainottavat maksumäärät.

Työnantajakohteisista järjestelyistä noin 90 prosenttia korvaa samalla lakisääteisen lisäeläkkeen. Hallitus on linjannut maan tavoitteeksi, että pitkällä aikavälillä 60 prosenttia kansalaisten eläkkeestä koostuisi yksityisistä työnantajakohteisista eläkkeistä ja 40 prosenttia työ- ja peruseläkkeestä. Nykyään peruseläkkeestä kertyy noin 60 prosenttia ja loput 40 prosenttia muista yksityisistä ja työnantajakohteisista eläkkeistä.

Yksilöllisen eläkesäästämisen lisäämiseen tähtäävä laki tuli voimaan 2001. Työnantajat, jotka eivät itse järjestä lisäeläketurvaa kaikille työntekijöilleen ovat 8 päivänä lokakuuta 2001 alkaen velvollisia tarjoamaan työntekijöilleen jonkin Stakeholder-eläkkeen, johon ne myös perivät työntekijämaksut suoraan työntekijän palkasta. Työnantajan ei kuitenkaan tarvitse osallistua kustannuksiin.

Irlanti

Irlannissa on lakisääteinen tasaeläkejärjestelmä. Työnantajakohteiset ja muut yksityiset lisäeläkejärjestelmät muodostavat tärkeän osan vanhuuseläketurvasta, sillä lakisääteisten eläkkeiden enimmäismäärät ovat verrattain matalia. Työnantajakohteiset maksuperusteiset järjestelmät ovat kasvattaneet nopeasti suosiotaan ja samanaikaisesti etuusperusteisten järjestelmien kattavuus on vähentynyt.

Hallituksen tavoitteena on nostaa näiden lisäeläkejärjestelmien kattavuutta siten, että 70 prosentilla työssä käyvistä 30 vuotta täytäneistä henkilöistä on vuoteen 2006 mennessä yksityinen rahastoitu eläke. Lisäeläkejärjestelmien kattavuuden lisäämiseksi saatiin vuonna 2002 käyttöön uusi vapaaehtoinen yksilöllinen PRSA-säästötili (Personal Retirement Savings Account). Hallitus on laskenut paljon sen varaan ja sitä onkin markkinoitu tehokkaasti julkisuudessa. Työnantajilla on lakisääteinen velvoite tarjota mahdollisuus PRSA-tiliin työntekijöilleen (samoin kuin Britannian stakeholder-eläke).

Itävalta

Työnantajakohteisiin eläkejärjestelmiin kuuluu arviolta n. 13 prosenttia työntekijöistä. Lakisääteisen eläkejärjestelmän eläkekatoista johtuen työnantajakohteisien järjestelmien merkitys näyttää kuitenkin olevan kasvamassa.

Lisäeläketurva voidaan Itävallassa järjestää vakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä tai työnantajayrityksen kirjanpidollisilla varauksilla. Kaikilla järjestämistavoilla on mahdollisuus saada etuja verotuksessa. Valtaosa järjestelmistä on tällä hetkellä etuusperusteisia, mutta pääosa uusista sopimuksista on jo maksuperusteisia.

Itävallassa tuli 1.7.2002 voimaan työnantajakokohtainen henkilökuntaa koskeva varautumisasetus. Uuden lain mukaan työnantajan täytyy siirtää jokaisen työntekijän kuukausipalkasta 1,53 prosenttia henkilökunnan varautumisrahastoon, joka on erikseen perustettu tätä varten. Lisäksi pakollista on niin sanottu erorahan maksaminen. Erorahasta aiheutuvat kustannukset rahoittaa työnantaja.

Heinäkuussa 2002 voimaan astuneen uuden lainsäädännön mukaan työnantajan työntekijöistään maksamat erorahamaksut talletetaan yksilöllisille tileille. Eroraha säilyy työntekijän tilillä, vaikka hän siirtyisi toisen työnantajan palvelukseen. Kun työntekijä on ollut töissä kolme vuotta, hänellä on oikeus nostaa tilille karttuneet varat riippumatta työsuhteen päättymisen syystä. Vuonna 2000 toteutetussa verouudistuksessa luotiin järjestelmä, jolla yritetään kannustaa ihmisiä yksilölliseen eläkesäästämiseen. Verohelpotuksia myönnetään työntekijän maksamille ylimääräisille vakuutusmaksuille, jotka voidaan ohjata eläkekassaan, vakuutusyhtiössä järjestettyyn eläkevakuutukseen, sijoitusrahastoon tai lakisääteiseen eläketurvaan. Vakuutusmaksut voi vähentää verotuksessa osittain tai vaihtoehtoisesti valtio voi hyvittää vakuutusmaksuja vakuutetuille. Yksilöllisellä eläkesäästämällä saavutetut etuudet ovat verovapaita.

Järjestelmiin pääsemiseksi edellytetään yleisesti, että työsuhte on jatkunut 1—5 vuotta ja että työntekijä on täyttänyt 20—25 vuotta. Yleinen vanhuuseläkeikä on ollut 65 vuotta miehillä ja 60 vuotta naisilla. Euroopan korkeimman oikeuden päätöksen mukaan eläkeikien tulisi olla samat molemmilla sukupuolilla.

Täydentävä eläketurva on yleensä suurimaksi osaksi työnantajan kustantamaa ja pakollisia. Maksuperusteisissa järjestelmissä työntekijän vastaavat maksut riippuvat luvasta etuudesta ja vaihtelevat eri järjestelmissä. Työntekijän vuosimaksut lisäeläkejärjestelmään eivät saa olla korkeampia kuin työnantajan suorittamat eläkemaksut.

Ranska

Pakollisiin lisäeläkejärjestelmiin kuuluvat lähes kaikki palkansaajat. Järjestelmiin kuuluminen on säädetty lailla pakolliseksi ylei-

seen sosiaalivakuutukseen ja maanviljelijöiden vakuutukseen kuuluville. Palkansaajien lisäeläkejärjestelmillä on kaksi suurta keskusliittoa: esimiesasemassa olevien toimihenkilöiden lisäeläkejärjestelmien keskusliitto AGIRC ja työntekijöiden keskusliitto ARRCO.

Pakolliset lisäeläkejärjestelmät eivät ole jättäneet juurikaan tilaa vapaaehtoisille työmarkkinaperusteisille lisäeläkejärjestelmille. Lisäeläketurvaa ovat tarjonneet lähinnä suuryritykset esimiesasemassa oleville. Eläkeuudistuksen myötä myös vapaaehtoisia säästöeläkejärjestelmiä tuetaan ja siten kannustetaan lisäeläketurvan järjestämiseen yleisemmin.

Sekä AGIRC- että ARRCO- järjestelmässä yleinen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Vähimmäisvakuutusaikaa eläkkeen myöntämiseksi ei vaadita. Vähentämättömän eläkkeen saa kuitenkin 60 ikä-vuoden täyttämisen jälkeen, jos vakuutetulla on täyden vakuutusajan, työkyvyttömyyden tai muun syyn perusteella oikeus vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen yleisestä sosiaalivakuutus järjestelmästä. Varhennettuna vanhuuseläkkeen voi saada 55-vuotiaana.

Belgia

Lisäeläkejärjestelmät kattoivat vuonna 2005 noin 40 prosenttia kaikista työntekijöistä. Perinteisesti lisäeläketurva on järjestetty vakuutusyhtiössä, mutta myös työnantajan eläkekassat ovat olleet yleisiä. Vaikkakin suurin osa lisäeläkejärjestelmistä on etuusperusteisia eläkkeitä, on viime vuosina suurin osa uusista lisäeläkejärjestelyistä ollut maksuperusteisia etenkin hyvin palkatuilla työntekijöillä.

Vuoden 2004 alussa tuli Belgiassa voimaan kollektiivisia eläkejärjestelyitä koskeva lainsäädäntö LPC/WAP (Loi sur les Pensions Complementaires/Wet Betreffende de Aanvullende Pensionen), joka korvasi aikaisemmin työnantajakokohtaisia eläkejärjestelyjä koskevan lainsäädännön. Lain tarkoituksena on muokata täysin uudelleen toisen pilarin rakenne ja parantaa työntekijöiden eläkejärjestelmien kattavuutta myös työntekijöiden (blue collar) ja pienissä yrityksissä työskentelevien toimihenkilöiden (white col-

lar) keskuudessa. Lisäksi Belgiassa on uuden LPC/WAP lain voi-maan tultua kehitetty uusi ns. sosiaalieläkemuoto. Se voidaan perustaa joko yrityksen tai ammattisektorin tasolla ja sen täytyy täyttää useita erikoisehtoja.

Työntekijän täytyy päästä työnantajakohtaiseen eläkejärjestelyyn mukaan viimeistään kun hän täyttää 25 vuotta. Usein eläkkeelle voi jäädä työnantajakohtaisista eläkejärjestelyistä viisi vuotta ennen varsinaista eläkeikää aikaisemmin. Vanhuuseläke on yleensä mitoitettu niin, että 40 vuodessa ansaittu eläke on yhdessä lakisääteisen eläkkeen kanssa 60—70 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Lisäeläketurvan rahoittavat yleensä työntekijät ja työnantajat yhdessä. Maksuperusteisissa järjestelmissä työnantajan ja työntekijän maksamat maksut on usein porrastettu niin, että sosiaalivakuutuksen palkkakaton alittavalta osalta kokonaismaksu on matalampi ja katon ylittävältä osalta korkeampi. Vapaakirjaoikeuden tulee syntyä viimeistään, kun työntekijä on kuulunut järjestelmään vuoden ajan. Eläkkeiden automaattiset indeksitarkastukset ovat harvinaisia.

Euroopan unioni

Komissio on antanut ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vähimmäisvaatimuksista työntekijöiden liikkuvuuden lisäämiseksi parantamalla lisäeläkeoikeuksien kertymistä ja säilyttämistä, KOM(2007) 603 lopullinen, jonka käsittely on neuvoston työryhmässä kesken. Ehdotus sisältää muun muassa säännöksiä lisäeläkkeen, lisäeläkejärjestelmän ja vapaakirjan määritelmästä, vapaakirjaoikeuksien säilyttämisestä ja eläkeoikeuksista tiedottamisesta.

Euroopan unionilla ei ole vireillä muita nyt esillä olevia kysymyksiä koskevaa lainsäädäntöhanketta.

2.3. Nykytilan arviointi

Yhteiskunnan kehityksen myötä lisäeläkejärjestelmille asetettavat vaatimukset kasvavat ja monipuolistuvat.

Suomi ikääntyy nopeasti. Samaan aikaan työikäisen väestön määrä vähenee jatkuvasti.

Seurauksena on koveneva kilpailu osaavasta työvoimasta. Tulevaisuudessa eräiksi keinoiksi työpaikan houkuttelevuuden lisäämiseksi ja työntekijöiden sitouttamiseksi voivat nousta erilaiset palkan lisäksi annettavat lisäedut. Tällöin työnantajilla tulee olla käytettävään nykyistä monipuolisempia lisäeläkejärjestelmiä työntekijöidensä sitouttamiseen ja palkitsemiseen.

Suomessa on kattava perustoimeentulon turvaava lakisääteinen työ- kansaneläkejärjestelmä. Nykyisin vapaaehtoisissa lisäeläkejärjestelyissä suuri kysyntä kohdistuukin lisäeläkejärjestelmiin, joissa eläkkeet määräytyvät pääasiassa suoritettujen vakuutusmaksujen ja niille kertyneiden sijoitustuottojen perusteella. Tällä hetkellä suomalaisista vakuutuslaitoksista tällaisia lisäeläkejärjestelyjä voivat tarjota vain henkivakuutusyhtiöt. Rajat ylittävä toiminta ja lisäeläkejärjestelyn perustaminen toiseen ETA- valtioon on kuitenkin ETA- valtion vakuutusyritykselle mahdollista, jolloin maksuperusteiset lisäeläkejärjestelyt ovat avoimia kansainväliselle kilpailulle.

Palkansaajilla ja työnantajilla tulisi halutesaan olla mahdollisuus järjestää maksuperusteista lisäeläketurvaa Suomessa muutoinkin kuin vain henkivakuutusyhtiöstä otetun kollektiivisen ryhmäeläkevakuutuksen kautta. Myös se, että jokin palkansaaja- tai ammattiryhmä voisi olla mukana perustamassa vapaaehtoista lisäeläkejärjestelyä, tulisi olla nykyistä laajemmin mahdollista.

Suomessa etuusperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä työnantajalla on yleensä viime kädessä pääasiallinen vastuu luvatuista etuuksista. Sitä vastoin ulkomaisissa järjestelyissä vakuutuslaitos yleensä vastaa luvatuista etuuksista, jolloin työnantajan vastuu rajoittuu maksettuihin vakuutusmaksuihin myös etuusperusteisessa järjestelyssä. Henkivakuutusyhtiössä toteutetussa järjestelyssä vakuutusyhtiö vastaa vakuutetuista etuuksista, eikä vakuutuksenottajalla ole yleensä lisämaksuvelvollisuutta, joskin tästä voidaan sopia erikseen. Tätä varten henkivakuutusyhtiöllä on laissa säädetyt pääoma- ja vakavaraisuusvaatimukset, jotka tähtäävät vakuutettujen etuuksien turvaamiseen.

Eläkesäätiölakia ja vakuutuskassalakia muutettiin vuonna 2006 lisäeläkedirektiivin

johdosta. Direktiivin toimeenpanemiseksi annetun hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä talousvaliokunta liitti mietintöönsä maksuperusteista järjestelyä koskevan lausuman. Maksuperusteinen järjestelyn mahdollistava lainsäädäntö on tarpeen erityisesti eläkesäätiöiden ja eläkekassojen saattaminen kilpailullisesti tasapuoliseen asemaan suhteessa henkivakuutusyhtiöihin ja ulkomaisiin toimijoihin.

2.4. Kollektiiviset lisäeläkkeet verotuksessa

Kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan verotuksessa työnantajan työntekijöistä koostuvalle henkilöpiirille järjestämää vapaaehtoista lisäeläketurvaa, jonka henkilöpiiri on määritelty ryhmittäin työalan tai muun siihen verrattavan perusteen mukaan siten, ettei se tosiasiaassa kohdistu nimettyihin tai muutoin yksilöllisesti määrättyihin henkilöihin.

Tuloverolain (1535/1992) 96 a §:n nojalla kollektiivisena lisäeläketurvana ei pidetä järjestelyä, joka on tarkoitettu vain yhtä työnantajan palveluksessa olevaa henkilöä varten.

Vakuutettuna oleva ryhmä voidaan määritellä esimerkiksi työntekijän asemaan, ammattiin, toimipaikkaan, työsuhteen alkamiseen, syntymäaikaan, työnantajan järjestämään muuhun eläketurvaan tai toiminnan siirtymiseen perustuvaan jakoon. Vakuutettava ryhmä voi olla myös suljettu, jolloin järjestelyn piiriin ei tule uusia henkilöitä. Toisaalta alun perin useamman henkilön muodostamalle ryhmälle otetun vakuutuksen luonne ei muutu, vaikka se olosuhteiden muututtua koskisi vain yhtä henkilöä.

Jos järjestelyssä vakuutetulta palkansaajalta peritään omia maksuosuuksia, palkansaajan maksuosuuden vähennysoikeuden edellytyksenä on, että vanhuuseläke alkaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 60 vuotta.

Jos vakuutettu palkansaaja maksaa itse osan kollektiivisen eläkevakuutuksen vakuutusmaksua, hän saa vähentää näitä maksuja ansiotulostaan korkeintaan 50 prosenttia kyseisen työnantajan maksaman palkan määrästä, kuitenkin enintään 5000 euroa vuodessa (vero-ohje Dnro 266/32/2005). Maksu ei ole

vähennyskelpoinen siltä osin kuin se ylittää työnantajan maksaman vakuutusmaksun määrän.

Jos lisäeläkejärjestelyt ovat työntekijä- tai ammatinharjoittajaryhmän kesken sovittavia, kyse ei enää ole edellä mainitun tuloverolain tarkoitetuista kollektiivisista lisäeläkejärjestelyistä, jotka ovat työnantajan järjestämiä. Siten myös työntekijän maksuosuuden vähentäminen koskee ainoastaan hänen työnantajaryhtensä järjestämää lisäeläketurvaa. Muussa tapauksessa tulevat sovellettaviksi tuloverolain 34 a §:n ja 54 d §:n vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia koskevat säännökset.

Myös konsernisuhteissa ja muissa intressiryhmätilanteissa edellytetään, että menot vähentää se verovelvollinen, jonka tulon hankkimista tai säilyttämistä meno koskee.

Vuoden 2005 alusta yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus on siirtynyt pääomatuloverotuksen piiriin. Tämä koskee sekä vakuutusmaksujen vähentämistä että eläkkeen veroittamista. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että vanhuuseläkkeen alkamisikä on 62 vuotta.

Yksityishenkilön verotuksessa henkilön itsensä ottaman yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut saa vähentää pääomatuloista.

Kuten edellä on todettu eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa ei voida hoitaa yksilöllisiä eläkevakuutuksia, vaan kaikki vakuutukset ovat luonteeltaan kollektiivisia.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Uudistuksen perimmäisenä tavoitteena on luoda yhtä tasapuoliset mahdollisuudet eläkesäätiöille ja eläkekassoille kuin henkivakuutusyhtiöille tarjota ammatillisia lisäeläkejärjestelyjä. Tällöin myös työnantajien, työnantajaryhmien sekä työntekijöiden ja ammatillisten työntekijäryhmien valintamahdollisuudet vakuutusmarkkinoilla lisääntyvät.

Uudistuksen strategiset päämäärät liittyvät yhtäältä maksuperusteisten järjestelyjen vakuutettujen etujen turvaamiseen ja toisaalta järjestelyjen tehokkuuden varmistamiseen.

3.2. Toteuttamisvaihtoehdot

Esityksessä ehdotetaan, että uudistus toteutettaisiin voimassa olevaa eläkesäätiö- ja vakuutuskassalainsäädäntöä täydentävillä säännöksillä. Uudistuksen tavoitteet olisivat toteutettavissa myös luomalla aivan uusi yhteisömuoto. Kokonaan uusia yhteisömuotoja koskevien lakien valmistelu on kuitenkin pitkäkö prosessi, joka veisi todennäköisesti useita vuosia ja vaatisi useamman hallinnonalan yhteistyötä. Tämä ei olisi suomalaisten yritysten kannalta tarkoituksenmukaista, eikä vakuutuslaitosten välisen kilpailun näkökulmastaan perusteltua. Lisäksi uusi yhteisömuoto ei todennäköisesti poikkeaisi olennaisesti nykyisistä eläkesäätiöistä ja eläkekassoista.

Valmistelun yhteydessä päädyttiin sellaiseen ratkaisuun, että uudella lainsäädännöllä mahdollistettaisiin uuden maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyjen toteuttaminen nykymuotoisissa eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa, kuitenkin niin, ettei samassa eläkesäätiössä ja eläkekassassa voitaisi hoitaa sekä lakisääteistä työeläkevakuutusta että vapaaehtoista maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä. Jos myöhemmin osoittautuu tarpeelliseksi, voidaan lakiin lisätä myös muita yhteisömuotoja, joissa voitaisiin harjoittaa maksuperusteista lisäeläketointia.

3.3. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi maksuperusteisille lisäeläkejärjestelyille asetettavista vähimmäisvaatimuksista silloin, kun lisäeläkejärjestely toteutetaan eläkesäätiössä tai eläkekassassa. Laissa määriteltäisiin vapaaehtoisen maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vähimmäisehdot, etuudet ja niiden määräytyminen. Laissa säädettäisiin myös maksuperusteiseen järjestelyyn liittymisestä ja siitä eroamisesta sekä järjestelyyn liittyvästä vapaakirjaoikeudesta.

3.4. Lisäeläkejärjestelylle asetettavat vähimmäisvaatimukset

Vakavaraisuusvaatimukset

Direktiivi edellyttää lisäeläkelaitokselta vakuutusteknisen vastuuvelan ylittäviä omia

varoja vain tietyssä tilanteessa. Direktiivin 17 artiklassa säädetään näistä lisäeläkelaitoksen lakisääteisistä omista varoista. Jos laitos itse eikä rahoittava yritys takaa kuolemaan, työkyvyttömyyteen ja eliniänodotukseen liittyvän riskin (biometriset riskit), sijoitustoiminnan tuoton tai etuuksien tietyn tason, eläkejärjestelmiä hallinnoivilla laitoksilla on oltava jatkuvasti puskurina toimivia ylimääräisiä varoja, jotka ylittävät vakuutusteknisen vastuuvelan.

Esityksessä ehdotetaan, että riskityypin lisäksi vakavaraisuusvaatimusten määräytymisessä otetaan huomioon myös se, mikä taho vastaa riskeistä. Tällaisissa tapauksissa on kysymys kuitenkin etuusperusteisesta lisäeläkevakuuttamisesta, josta säädetään nykyisissä eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa. Tältä osin tarvittavat säännökset esitetään otettavaksi nykyisiin lakeihin. Myös maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyn rinnalla voisi olla tällainen etuusperusteinen osuus.

Vapaaehtoisissa lisäeläkejärjestelyissä voisi olla kysymys järjestelyistä, joilla varaudutaan tulevaisuuden riskien, pääasiassa vanhuuden, mutta myös työkyvyttömyyden tai vakuutetun kuoleman varalle. Näiden, niin sanottujen biometristen riskien huomioon ottaminen johtaa siihen, että vakuutusmaksuun tulee sisältyä riskimaksu tai että vakuutusmaksussa huomioidaan kuolevuushyvitys.

Lisäeläkelaitos vastuun kantajana

Eläkejärjestelyissä riskimaksun osuus vakuutusmaksusta on yleensä huomattavasti pienempi kuin muun maksun osuus. Yleensä henkivakuutusyhtiöstä otetussa vakuutuksessa on mahdollista, että järjestelyjen riskisuoja muuttetaan sopimuksen aikana tai riskisuoja voidaan tietyiltä osin lakkauttaa. Jos eläkettä maksetaan aikanaan vain kertyneen rahaston verran, kyse on maksuperusteisesta järjestelystä. Jos järjestelyyn liitetään kertyneiden varojen suuruinen kuolemanvaraturva, laitos on maksuvelvollinen riippumatta siitä, onko vakuutettu elossa vai ei. Tällaisen kuolemanvaraturvan osalta kyse on etuusperusteisesta järjestelystä. Varoja hallinnoiva eläkelaitos voi antaa lupauksen varoille hyvitetävästä tuotosta.

Mikäli työnantajayritys joltain osin tai kokonaan takaa lisäeläkkeitä hoitavan eläkelaitoksen toiminnan, on työnantajayrityksellä lisämaksuvelvollisuus siinä tapauksessa, että eläkelaitoksen varat eivät riitä laitoksen sitoumusten täyttämiseen. Viimeksi mainitussa tapauksessa kyse on joko etuusperusteisesta lisäeläkejärjestelystä tai järjestelystä, johon sisältyy riskiturvaa biometristen riskien varalle tai näiden yhdistelmästä.

Jos eläkelaitos itse eikä rahoittava yritys takaa biometristä riskiä, sijoitustoiminnan tuottoa tai etuuksien tasoa, lisäeläkedirektiivi edellyttää eläkelaitokselta ylimääräisistä varoista koostuvaa jatkuvaa puskuria, joka ylittää vakuutus teknisen vastuuvelan. Puskurin koko määräytyy riskityypin ja varojen rakenteen mukaan kaikkien eläkelaitoksen hallintoimien eläkejärjestelmien osalta. Tällaisten ylimääräisten varojen vähimmäismäärä lasketaan direktiivin 2002/83/EY (myöhemmin henkivakuutusdirektiivi) 27 ja 28 artikloissa säädettyjen sääntöjen nojalla. Tämä tarkoittaa sitä, että edellä tarkoitettu puskuri määrittää lisäeläkelaitokselta vaadittavan omien varojen vaatimuksen. Lisäeläkelaitokselta vaadittavan omien varojen osalta tämä merkitsisi vakuutusyhtiölain (521/2008) 11 luvun säännösten soveltamista, joissa säädetään suhteellisista vakavaraisuusvaatimuksista.

Lisäeläkejärjestelmissä lisäeläkelaitoksen toiminta ja vakavaraisuusvaatimus rahoitetaan työntekijöiden ja työnantajan suorittamista maksuista. Tyypillisesti järjestelyn alkuvaiheessa perustamiskulut voivat muodostua varsin korkeiksi suhteessa juokseviin liikekuluihin. Alkuvuosina jaettavaa rahastoa ei siten kerry merkittävästi jaettavaksi edunsaajille.

Vastuu maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä

Puhtaassa maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä ei ole etukäteen luvattuja etuuksia. Eläke tai muu etuus määräytyy vakuutusmaksuista kertyneiden varojen ja niille maksettujen tuottojen perusteella vähennettynä hallintokuluilla. Tällaiseen järjestelmään ei siten liity rahoittavalle yritykselle riskiä, vaan nostettava etuus on aina kunakin ajankohtana edellä mainitulla tavoin määräytyvä summa.

Vapaaehtoista lisäeläkejärjestelyä hoitavat yhteisöt ja yhteisöihin sovellettavat säännökset

Lakiehdotuksen mukaan esityksessä tarkoitettua vapaaehtoista maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä voitaisiin hoitaa nykymuotoisissa eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa. Samassa eläkesäätiössä tai eläkekassassa ei kuitenkaan voitaisi hoitaa maksuperusteista lisäeläketurvaa ja lakisääteistä työeläketurvaa. Jos toiminnassa olevassa eläkesäätiössä tai eläkekassassa, jossa hoidetaan etuusperusteista lisäeläketurvaa ja lakisääteistä työeläketurvaa, halutaan ryhtyä hoitamaan maksuperusteista lisäeläkejärjestelmää, tarkoittaisi tämä sitä, että laitoksen olisi siirrettävä hoidettavana oleva lakisääteinen vakuutustoimintansa johonkin toiseen eläkelaitokseen. Jos taas lakisääteinen vakuutustoiminta jäisi nykyiseen eläkesäätiöön tai eläkekassaan, tulisi maksuperusteista ja mahdollisesti myös etuusperusteista lisäeläketoimintaa varten perustaa uusi eläkesäätiö tai eläkekassa. Tällaisessa eläkelaitoksessa hoidettavaan etuusperusteiseen turvaan sovellettaisiin edelleen voimassa olevia eläkesäätiölain tai vakuutuskassalain säännöksiä, ja muutoinkin mainitut lait toimisivat näiden eläkelaitosten taustalakeina. Eläkesäätiön tai eläkekassan säännöt tulisi muuttaa siten, että säännöissä otettaisiin huomioon maksuperusteisesta järjestelystä johtuvat säännökset.

Jos työnantaja tai työnantajaryhmä ja työntekijät tai ammattiryhmä haluaisi perustaa lisäeläketoimintaa varten uuden lisäeläkelaitoksen, se voitaisiin perustaa joko eläkesäätiölain tai vakuutuskassalain säännöksiä noudattaen. Taustalakeina toimisivat siis eläkesäätiölaki tai vakuutuskassalaki. Lisäksi maksuperusteisen järjestelyn osalta tulisi noudattaa esityksessä ehdotettuja säännöksiä ja nämä säännökset tulisi ottaa huomioon eläkelaitoksen sääntöjä vahvistettaessa.

Hallinnon järjestäminen maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä

Eläkesäätiölain mukaan eläkesäätiön johto muodostuu hallituksesta ja asiamiehestä. Koska säätiömuotoisella yhteisöllä ei ole osakeyhtiön yhtiökokousta vastaavaa päätök-

sentekoelintä, ylin toimielin on hallitus. Asiamies vastaa eläkesäätiön juoksevan hallinnon hoitamisesta. Vakuutusvalvontaviraston suostumuksella eläkesäätiössä voi olla hallintoneuvosto. Lain mukaan eläkesäätiön hallituksessa on oltava vähintään viisi jäsentä ja vähintään viisi varajäsentä. Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt valitsevat keskuudestaan vähintään kaksi jäsentä ja näille vähintään kaksi varajäsentä. Työnantaja valitsee loput jäsenistä ja näille varajäsenet.

Koska hallituksen paikkajakoa koskevat säännökset ovat vähimmäissäännöksiä, eläkesäätiön päätöksenteosta voidaan sopia siten, että toimintapiiriin kuuluvat valitsevat esimerkiksi puolet tai kolme viidesosaa paikoista.

Myöskään muiden valtioiden lisäeläketurvan järjestämistavoissa tai lisäeläkedirektiivin säännöissä ei ole asetettu erityisiä vaatimuksia hallintoedustuksen paikkajakoista.

Lisäeläkedirektiivi lähtee siitä, että vakuutettujen asema turvataan vakavaraisuutta, sijoitustoimintaa, valvontaa ja laajaa tietojensaantioikeutta koskevin säännöksin. Työnantaja voi perustaa myös muissa valtioissa maksuperusteista lisäeläketurvaa toimeenpanevan vakuutuslaitoksen, jossa päätösvallan jakautuminen perustuu sopimukseen. Esityksen mukaan maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn liittyminen on vapaaehtoista ja järjestelystä on oikeus erota. Ei ole myöskään nähtävissä, että maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä ja niihin kuulumisesta ryhdyttäisiin sopimaan työehtosopimuksin. Näistä syistä eläkesäätiölain hallintoa koskeviin säännöksiin ei ehdoteta muutoksia.

Vakuutuskassalain mukaan vakuutuskassan pakolliset toimielimet ovat kassankokous, hallitus ja toimitusjohtaja. Kassan jäsenet (toimintapiiri) ja osakkaat (työnantajat) käyttävät vakuutuskassan kassankokouksessa päättämisvaltaansa kassan asioissa, ja jokaisella on oikeus osallistua kassankokoukseen ja käyttää siellä puhevaltaa. Kullakin jäsenellä on yksi ääni. Osakkaalla on säännöissä määrätty äänimäärä. Kassankokous valitsee hallituksen. Kassankokous vastaa näin ollen pitkälti osake-yhtiön yhtiökokousta. Vakuutuskassan kassankokouksena voi toimia myös edustajisto ja kassassa voi olla hallintoneu-

vosto. Hallintoneuvoston perustamiseen tarvitaan Vakuutusvalvontaviraston suostumus. Vakuutuskassan hallituksessa on oltava vähintään kolme jäsentä. Hallituksessa voi lisäksi olla enintään yhtä monta varajäsentä kuin on varsinaisia jäseniä. Työnantajat voivat valita hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä enintään puolet. Vakuutuskassan päätöksentekojärjestelmä täyttää siten tasapuolisuuden vaatimukset, eikä myöskään tältä osin lainsäädäntöön esitetä muutoksia.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uuden vakuutustuotteen, maksuperusteisen lisäeläketurvan mahdollistava laki. Tällaiset järjestelyt olisivat vapaaehtoisia, jolloin esityksen taloudelliset vaikutukset riippuvat pitkälti työnantajien ja ammattiryhmien halukkuudesta toteuttaa tulevaisuudessa työntekijöilleen tai ammattiryhmälleen tällaisia uusia vaihtoehtoisia lisäeläkejärjestämismuotoja.

Maksuperusteisiin lisäeläkejärjestelyihin sisältyvät työnantajan ja työntekijän rahoitusosuudet voidaan sopia periaatteessa vapaasti. Sovellettavat verosäännökset riippuvat kuitenkin siitä, miten järjestelyn rahoitus on järjestetty.

Maksuperusteiset lisäeläkejärjestelyt tulevat todennäköisesti olemaan yksinkertaisempia hallinnoida kuin nykyiset etuusperusteiset järjestelyt. Maksuperusteisista järjestelyistä ei myöskään aiheudu yrityksille ennakoimattomia, jälkikäteen syntyviä kustannuksia. Uuden maksuperusteisen eläkejärjestelyn perustaminen aiheuttaa kuitenkin kertaluonteisia perustamiskuluja, jotka todennäköisesti pääosin kohdentuvat työnantajayritykseen.

On ennakoitavissa, että ainakin osa työntekijöistä käyttää eläkesäästönsä eläkeiän varhentamiseen. Näin ollen työnantajayrityksen näkökulmasta järjestelyillä on todennäköisesti kahden suuntaisia vaikutuksia, toisaalta työntekijät sitoutetaan yritykseen, mutta työuran loppuvaiheessa vaikutus saattaa olla päinvastainen.

Vapaaehtoisten eläkejärjestelyjen kysyntään vaikuttavat muun muassa järjestelyihin liittyvät nostorajoitukset, jotka rajoittavat

kertyneiden varojen käyttämistä ennen eläkeikää. Kertyneiden varojen purkaminen voidaan nykyisin tehdä monella eri tavalla. Kansainvälisesti tarkasteltuna tavanomaista on jakaa varat tasan odotettavissa oleville elinvuosille.

Julkisen talouden kannalta keskeinen kysymys liittyy siihen, onko esitetyillä lisäeläkejärjestelyillä vaikutusta valtion verotuloihin. Kansainvälisesti tarkastellen verotuki on pikemmin sääntö kuin poikkeus. Verotuen kustannus riippuu siitä, synnyttävätkö uudet maksuperusteiset lisäeläkejärjestelyt uutta säästämistä vai korvaako se muuta säästämistä. Suomen verotuki on toteutettu siten, että eläkesäästäminen siirtää verotuloja tulevaisuuteen. Toisaalta vapaaehtoinen eläkesäästäminen voi myös vähentää julkisia menoja, jos korkeampi kokonaiseläke johtaa yksityisten palvelujen käyttöön julkisten palvelujen sijasta.

Todennäköisesti taloudelliset vaikutukset julkiseen talouteen eivät kuitenkaan muodostune kokonaisuuden kannalta merkittäväksi.

4.2. Kilpailulliset vaikutukset

Mahdollisuus järjestää maksuperusteisia lisäeläkejärjestelyjä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa lisää kilpailua erityisesti suhteessa henkivakuutusyhtiöiden tarjoamiin ryhmäeläkevakuutuksiin. Tämän vuoksi henkivakuutusyhtiöiden kilpailuaseman voi odottaa jossakin määrin heikentyvän kun kyse on eläkevarojen hallinnoinnista.

Yleensä eläkesäätiössä tai eläkekassassa järjestetty lisäeläkejärjestely koskee suurehkoja ryhmiä. Vaikutukset ovat tästä syystä todennäköisesti vähäisempiä pieniin ryhmäeläkevakuutusjärjestelyihin.

Henkivakuutusyhtiöillä on mahdollisuus tarjota palvelujaan eläkesäätiölle tai eläkekassalle. Biometriset riskit saatetaan nähdä tarkoituksenmukaiseksi siirtää henkivakuutusyhtiön kannettaviksi. Tällöin eläkesäätiössä ja eläkekassassa toteutetut ammatilliset lisäeläkejärjestelyt saattavat luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia henkivakuutusyhtiöille.

Todennäköistä on, että maksuperusteisia lisäeläkejärjestelyjä toteutetaan jatkossakin myös henkivakuutusyhtiöissä ryhmäeläkeva-

kuutuksina. Tästä syystä on vaikea arvioida, mikä osuus maksuperusteisista järjestelyistä toteutuu tulevaisuudessa eläkekassoissa tai eläkesäätiöissä.

Kollektiivisesti järjestetty eläketurva on verovähennyskelpoista myös perhe-eläkkeiden osalta, jotka on nähtävä erääksi kuolemanvaraturvan muodoksi.

Yksilölliseen eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaraturvan maksut eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Siksi voidaankin olettaa, että kollektiivisesti järjestetty lisäeläketurva voi kustannuksiltaan olla edullisempaa työntekijälle kuin yksilöllinen järjestely.

4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uuden maksuperusteisen lisäeläkejärjestelmän mahdollistava lainsäädäntö ei tuo olennaisia muutoksia eläkesäätiöiden ja eläkekassojen valvontaa koskeviin säännöksiin. Tässäkin suhteessa voimassa olevat lait takaavat esityksen taustalakeina viranomaisvalvonnan.

Uudet maksuperusteiset lisäeläkejärjestelyt tulevat lisäämään kuitenkin jonkin verran valvontaviranomaisen tehtäviä. Maksuperusteisissa lisäeläkejärjestelyissä on kyse sopimukseen perustuvasta, vakuutusperiaattein tapahtuvasta pitkäaikaissäästämisestä. Käytännössä maksuperusteisesta eläkejärjestelystä laadittavien sääntöjen sisällön voidaan olettaa muodostuvan erilaisiksi vakuutuslaitosten välillä.

Eduskunnalle annetun hallituksen esityksen, HE 66/2008 vp, mukaan valvovana viranomaisena toimisi vuoden 2009 alusta Finanssivalvonta- niminen virasto. Finanssivalvonnan tulee varautua uusien yhteisöjen valvontaan.

Riippuen siitä, miten paljon uusia esitetyn mukaisia maksuperusteisia lisäeläkejärjestelyjä perustetaan, tällaiset lisäeläkejärjestelyt tulevat vaatimaan alkuvaiheessa ja mahdollisesti myöhemminkin lisäresursseja.

4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys saattaa eläkesäätiöt ja eläkekassat kilpailullisesti yhdenvertaisempaan asemaan henkivakuutusyhtiöiden ja ulkomaisten toi-

mijoiden kanssa. Samalla laajennetaan työnantajien ja ammattiryhmien valintamahdollisuuksia lisäeläkemarkkinoilla. Esityksellä voi olla myös yhteiskunnallisia vaikutuksia työntekijöiden sitouttamisessa palvelussuhteeseen.

Maksuperusteisissa palkkaan sidotuissa lisäeläkejärjestelyissä palkan ja yrityksen lisäeläkejärjestelyyn kohdistuvan maksusuorituksen välinen yhteys on selkeämpi kuin etuusperusteisissa järjestelyissä. Palkanluonteiset etuudet, jotka muodostuvat palkasta ja suorituksista eläkejärjestelyyn sekä muista luontaisuuksista, selventyvät. Yksittäinen palkansaaja saa näin ollen paremman käsityksen työpanokseensa liittyvistä kokonaisuuksista.

Maksuperusteisissa järjestelyissä työntekijä voi kantaa osittain tai kokonaan sijoitusriskin. Suhdanteilla on näin ollen olennaisesti suurempi vaikutus maksuperusteisissa järjestelyissä, jossa työntekijä kantaa sijoitusriskin, kuin etuusperusteisissa järjestelyissä.

Ammatilliset lisäeläkkeet vähentävät todennäköisesti muuta vapaaehtoista pitkäaikaissäätämistä. Se, missä määrin näin tulee tapahtumaan, on vaikeasti ennakoitavissa. On kuitenkin oletettavaa, että vaikutus on merkittävin suhteessa yksilölliseen eläkevakuutussäästämiseen henkivakuutusyhtiöissä. Nettovaikutuksen voidaan kuitenkin arvioida olevan positiivinen siten, että järjestelyihin kohdentuvat suoritukset eivät välttämättä vähennä vastaavasti työntekijöiden muuta pitkäaikaissäätämistä.

Ammatilliset työeläkkeet ovat yksi työnantajan sitouttamiskeinoista muiden joukossa. Tästä syystä on vaikeaa ennakoita miten lisäeläkejärjestelyt vaikuttavat työntekijöiden käyttäytymiseen työmarkkinoilla. Sitouttamisen merkitystä on myös vaikea ennakoita, koska on todennäköistä, että osa työntekijöistä käyttää eläkesäästönsä eläkkeellesiirtymisajankohdan varhentamiseen.

Koska kyse on vakuutusperiaatteella tapahtuvasta eläkemuotoisesta pitkäaikaissäätämisestä (elämänvaravakuutuksesta), työntekijän ennenaikainen kuolema aiheuttaa lähitökohtaisesti sen, että eläkevarat menetetään muiden järjestelyyn kuuluvien vakuutettujen hyväksi, jollei järjestelyyn ole liitetty kertyneitä säästöjä vastaavaa kuolemanvaraturvaa.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja – aineisto

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Virkatyön tukena on toiminut epävirallinen työryhmä, jossa ovat olleet edustettuina keskeisten työmarkkinajärjestöjen, Eläketurvakeskuksen ja Vakuutusvalvontaviraston edustajat. Eläketurvakeskus osallistui työskentelyyn siltä osin kuin kyse oli vaikutuksista lakisääteiseen työeläkevakuutukseen.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, opetusministeriöltä, Suomen Pankilta, Vakuutusvalvontavirastolta, Kilpailuvirastolta, Kansaneläkelaitokselta, Kuluttajien vakuutustoimistolta, Eläketurvakeskukselta, Eläkesäätiöyhdistys-ESY:ltä, Työeläkevakuuttajat TELA:lta, Finanssialan Keskusliitto ry:lta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:lta, AKAVA ry:lta, Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitolta MTK:lta, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:lta, Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta, Valtion työmarkkinalaitokselta, Suomen Yrittäjiltä, Palkansaajien tutkimuslaitokselta, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU:lta ja Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssilta.

Opetusministeriö, Valtion työmarkkinalaitos, Palkansaajien tutkimuslaitos ja Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi eivät antaneet lausuntoa.

Lausunnonantajat jakautuivat kahteen ryhmään sen mukaan, kannattiko lausunnonantaja esityksen antamista vai suhtautuiko se kielteisesti esitykseen lähinnä siitä syystä, ettei esityksessä ollut kyse eläkelainsäädännön kokonaisuudistuksesta.

Finanssialan Keskusliitto, Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry ja myös Kuluttajien vakuutustoimisto olisivat toivoneet eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain kokonaisuudistusta.

Valtaosa lausunnonantajista kannatti esityksen antamista nopealla aikataululla.

Myönteisesti suhtautuvat lausunnonantajat painottivat esityksen kilpailullisia vaikutuksia, koska eläkesäätiöt ja eläkekassat saatettaisiin esityksellä aikaisempaa yhdenvertaisempaan asemaan henkivakuutusyhtiöiden ja ulkomaisten toimijoiden kanssa.

Valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön lausunnoissa toivottiin esitykseen sisällytettäväksi kuvaus lisäeläkkeiden verotuskohdelusta ja tarkemmista taloudellisista vaikutuksista.

Kilpailuneutraliteetin toteuttamiseksi muutamat lausunnonantajat esittivät, että lakiin otettaisiin säännökset työnantajan ottaman ryhmäeläkevakuutuksen siirtämiseksi henkivakuutusyhtiöstä eläkesäätiöön ja eläkekassaan. Myös lisäeläkedirektiivin salliva mahdollisuus soveltaa direktiivin säännöksiä henkivakuutusyhtiöön olisi tullut ottaa esitykseen. Viimeksi mainitut esitykset edellyttävät kuitenkin vakuutusyhtiölain muuttamista. Nämä, kuten muutkin laajemmat kilpailul-

liset näkökohdat tulevat erikseen arvioitavaksi kilpailuselvityksen (sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:79) jatkovalmistelun yhteydessä.

Lausunnoissa ilmenevät näkökohdat on pyritty ottamaan huomioon esityksessä.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on annettu myös hallituksen esitys laiksi Finanssivalvonnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 66/2008 vp), jonka mukaan Vakuutusvalvontavirasto ja Rahoitustarkastus yhdistettäisiin Finanssivalvonta nimiseksi valvontaviranomaiseksi valtiovarainministeriön hallinnonalalle. Mainitussa esityksessä ehdotetut muutokset tulisi ottaa huomioon esitystä käsiteltäessä eduskunnassa.

Valtiovarainministeriössä on myös tarkoitus käynnistää vuoden 2009 aikana säädöshanke sidotusta pitkäaikaissäätämisestä, jolla voi olla yhtymäkohtia käsillä olevaan esitykseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Laki maksuperusteisten lisäeläkkeiden järjestämisestä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa

1 luku. Yleiset säännökset

Luvussa säädettäisiin maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn yleisistä edellytyksistä.

1 §. Lain tarkoitus ja soveltamisala. Pykälän mukaan lain tarkoituksena on säätää työnantajan ja tämän palveluksessa olevien työntekijöiden tai työnantajan ja ammatillisen työntekijä- tai ammatinharjoittajaryhmän välillä sovittavasta tai työnantajan yksipuolisesti järjestämästä vapaaehtoisesta, maksuperusteisesta lisäeläkejärjestelystä eläkesäätiölain (1774/1995) mukaisissa eläkesäätiöissä ja vakuutuskassalain (1164/1992) mukaisissa eläkekassoissa.

Pykälässä ehdotetaan, että lakia sovellettaisiin työnantajan ja hänen palveluksessaan olevan työntekijöidensä välillä sovittavan järjestelyn lisäksi myös työnantajan ja työntekijä- tai ammatinharjoittajaryhmän välillä sovittavaan maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn. Nykyisen tuloverolain 96 a §:n nojalla kollektiivisena lisäeläketurvana pidetään ainoastaan sellaista järjestelyä, jonka työnantaja on järjestänyt työntekijöilleen. Näin ollen pelkästään vakuutettujen välillä sovittavaa lisäeläkejärjestelyä pidettäisiin verotuksellisesti ryhmänä yksilöllisiä vapaaehtoisia eläkevakuutuksia.

Koska eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa voidaan hoitaa ainoastaan kollektiivista eläkevakuuttamista, esityksessä ehdotetaan, että maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn luonne olisi myös kollektiivinen, toisin sanoen työnantaja olisi aina sopijapuolena mukana järjestelyssä.

2 §. Maksuperusteinen lisäeläkejärjestely. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uudesta etuudesta, maksuperusteisesta lisäeläkkeestä. Tästä syystä on tarpeen määritellä, mitä tällä etuudella tarkoitetaan. Pykälän 1 momentin mukaan maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä etuudet määräytyisivät järjestelyssä

kertyvien maksujen perusteella, vähennettynä kertyneiden varojen hoitokuluilla ja lisätyn maksujen sijoittamisesta saaduilla nettotuotoilla.

Vakuutetulla olisi oikeus tietyllä, järjestelyssä sovitulla hetkellä (vakuutustapahtuma) kertyneisiin varoihin nettotuottoineen vähennettynä varojen hoitokuluilla.

Maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä on lähtökohtaisesti kysymys elämänvaralta otetusta vakuutuksesta. Elämänvaravakuutuksen ominaispiirteisiin kuuluu, että tietyn eläkeiän saavuttaminen on vakuutustapahtuma. Jos vakuutettu kuolee ennen eläkeikää, vakuutuskorvausta ei suoriteta. Vapautuvia vastuita vastaavat varat jäävät eläkelaitokseen, jollei elämänvaravakuutukseen ole liitetty kuolemanvaravakuutusta. Voittoa tavoittelemattomissa eläkelaitoksissa vapautuvilla varoilla hyvitetään pääsääntöisesti muita vakuutettuja. Pienessä ryhmässä kuolevuushyvitys voi olla merkittävä. Myös kuolevuushyvityksien osalta katsotaan olevan kyse järjestelyyn kertyneiden maksujen perusteella maksettavista etuuksista.

Eläkelaitoksessa voi olla eri tavoin muotoutuneita vapaakirjamääräyksiä. Käsillä olevan lakiesityksen 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin vapaakirjan vähimmäismäärästä, jonka vakuutettu olisi oikeutettu saamaan, jos hän lakkaa olemasta lisäeläkejärjestelyn osapuoli. Vakuutetulla olisi lainkohdan mukaan, riippumatta eläkelaitoksen säännöistä, oikeus vähintään vapaakirjaan, joka vastaisi hänen maksuosuuksiaan vastaavaa osuutta kertyneistä varoista.

On todennäköistä, että työnantajan osuus lisäeläkejärjestelyn rahoituksesta tulee edelleen olemaan merkittävä. Tällöin myös työ-sopimuksen päättyminen ennen eläkeikää voi, riippuen siitä, miten lisäeläkejärjestelyn säännöissä määrättäisiin vapakirjan arvon määräytymisestä, vapauttaa eläkelaitoksen vastuusta määrän, joka vastaa osittain tai täysin työnantajan suorittamia maksuja.

Maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä vapautuneita vastuita vastaavat varat säilyvät eläkelaitoksessa ja ne ovat jaettavissa järjestelyyn jäljelle jääville vakuutetuille.

Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn liittyvä vastuu järjestelyn riskeistä rajoittuu järjestelmään suoritettuihin maksuihin. Rahoittava yritys ei siten vastaisi näistä riskeistä. Tämä johtuu siitä, ettei järjestelyyn sisälly mitään työnantajan etukäteen lupaamaa etuutta tai takuita. Riskeistä vastaisivat näin ollen työnantaja ja vakuutetut ainoastaan järjestelyssä sopimillaan vakuutusmaksuilla.

3 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Koska maksuperusteisten järjestelyjen taustalakeina olisivat nykyiset eläkesäätiölaki ja vakuutuslainsäädäntö siltä osin kuin niissä säädetään vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta, ehdotetaan pykälän 1 momenttiin otettavaksi tätä koskeva säännös. Koska samassa eläkesäätiössä tai eläkekassassa ei voitaisi hoitaa lakisääteistä työeläketurvaa ja maksuperusteista lisäeläketurvaa, tätä turvaa koskevat säännökset jäisivät soveltamatta näihin eläkelaitoksiin.

Koska kaikki nykyisen eläkesäätiölain ja vakuutuslainsäädäntöön vapaaehtoisia lisäetuja koskevat säännökset eivät kuitenkaan ole sovellettavissa maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn, pykälän 2 momenttiin otettaisiin tätä koskevat säännökset.

Pykälän 2 momentin mukaan maksuperusteiseen järjestelyyn ei sovellettaisi eläkesäätiölain 3 §:ää. Pykälässä säädetään eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäismääristä. Maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä, jossa ei ole biometrisiä riskejä toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäismäärä voisi olla esimerkiksi nykyisin vaadittavaa 30 vähimmäismäärää pienempi, esimerkiksi 10 henkilöä. Maksuperusteisessa eläkejärjestelyssä 30 henkilön minimirajan alitus ei siten tarvitsisi merkitä eläkesäätiön välitöntä selvitystilaan joutumista. Finanssivalvonnan tulisi kuitenkin varmistaa, että eläkesäätiö on tällaisella pienemmällä toimintapiirillä toimintakykyinen, ottaen huomioon muun muassa eläkelaitoksen toimielinten vaatimat henkilöresurssit ja vastuut.

Pykälän 2 momentin mukaan maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn ei sovellettaisi eläkesäätiölain 11 §:n 6 momenttia, koska lakisääteinen eläkevakuutus ei voi vaikuttaa etuuksien määrään maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkesää-

tiölain 43 §:n 4 momenttia ei sovellettaisi maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn, koska maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä eläke karttuu järjestelyssä sovittujen maksujen perusteella ilman, että eläkkeen suuruutta olisi määrätty etukäteen.

Pykälän 2 momentin mukaan maksuperusteiseen järjestelyyn ei sovellettaisi eläkesäätiölain 44 a §:ää, koska maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuvelan laskennassa ei käytetä korkotekijää.

Pykälän 2 momentin mukaan maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn ei sovellettaisi eläkesäätiölain 45 §:n 2 momenttia, koska työnantaja ei esityksen mukaisesti vastaisi maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn riskeistä. Näin ollen työnantajaa ei voi velvoittaa kannatusmaksuin huolehtimaan eläkevastuun katteen riittävydestä.

Maksuperusteiseen järjestelyyn ei sovellettaisi pykälän 2 momentin perusteella eläkesäätiölain 88 §:n 2 ja 4 momenttia, koska maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä ei synny tilannetta, ettei varoja olisi tarpeeksi, vaan etuudet määräytyvät sen mukaan mihin varat riittävät. Järjestelyyn ei sovellettaisi myöskään eläkesäätiölain 88 §:n 10 momenttia, koska mainitussa säännöksessä tarkoitettua ylijäämää ei synny maksuperusteisessa järjestelyssä.

Useamman työnantajan yhteiseläkesäätiössä maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä ei voida hoitaa tasaavaa kirjanpitojärjestelmää käyttäen, vaan järjestelmän luonteesta johtuen kirjanpito on aina pidettävä työnantajakohtaista järjestelmää noudattaen erillään. Finanssivalvonta ei tästä syystä voi myöntää eläkesäätiölain 117 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa eläkesäätiölle noudattaa kirjanpidossa tasaavaa järjestelmää. Pykälän 2 momentin mukaan säännöstä ei sovellettaisi maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn.

Pykälän 2 momentin mukaan maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn ei sovellettaisi myöskään vakuutuslainsäädäntöä 6 ja 80 §:ää, 81 a §:n 2 ja 3 momenttia, 82 ja 82 a §:ää, 83 a ja 142—150 §:ää.

Vakuutuslainsäädäntö 6 § vastaa asiasisällöltään eläkesäätiölain 3 §:ää, 80 §:ssä säädetään muun kuin eläkekassan korvausvastuusta ja 81 a §:n 2 ja 3 momentissa on kysymys eläkekassan vakuutusteknisestä katevajauk-

sesta. Näiden säännösten soveltaminen ei tule kysymykseen maksuperusteisessa järjestelyssä. Lain 82 a §:ää ei sovelleta eläkekassan lisäeläkeoimintaan, koska maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuvelan laskennassa ei käytetä korkotekijää. Lain 83 a §:n säännökset ylikatteen palauttamisesta eivät tule sovellettavaksi, koska maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä ei synny ylikatetta. Vakuutuskassalain 142—150 § koskee muuta vakuutuskassaa kuin eläkekassaa.

Pykälän 3 momentin mukaan maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn ei sovelletaisi eläkesäätiölain 17 §:n 3 momenttia, jossa säädetään työnantajan oikeudesta valita eläkesäätiötä perustettaessa väliaikainen hallitus ja sen kaikki jäsenet ja heidän varajäsenensä. Säännös ei sovellu tapaukseen, jossa myös vakuutetut toimivat eläkesäätiön perustajina. Vastaavaa säännöstä ei sisälly vakuutusksalakiin.

4 §. Määritelmät. Pykälässä luetellaan lakiesityksessä käytetyt keskeiset termit. Terminologia vastaa pääosiltaan myös lisäeläkedirektiivin 6 artiklan määritelmiä. Pykälän mukaan laissa tarkoitettaisiin:

1) ”rahoittavalla yrityksellä” eläkesäätiölle tai eläkekassalle maksuosuuksia maksavaa työnantajaa, yritystä tai muuta yhteisöä riippumatta siitä, onko se yrityksen osana tai muodostaako sen yksi tai useampi työnantaja tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö tai näiden yhdistelmä. Määritelmällä pyritään selkeyttämään lisäeläkejärjestelyä rahoittavan työnantajan käsitettä,

2) ”rahoittavalla ammattiryhmällä” työntekijä- tai ammatinharjoittajaryhmiä, jotka ovat keskinäisellä sopimuksella sopineet maksuosuuksien maksamisesta lisäeläkejärjestelyä tarjoavalle laitokselle, toisin sanoen eläkesäätiölle tai eläkekassalle,

3) ”vakuutetulla” lisäeläkejärjestelyn toimintapiiriin kuuluvaa henkilöä tai jäsentä, joka on nyt tai tulevaisuudessa ammatillisen toimintansa perusteella oikeutettu eläkeetuuksiin sopimansa eläkejärjestelyn mukaisesti. Lisäeläkejärjestelyn toimintapiiriin voi kuulua vain henkilöt, jotka ovat lisäeläkejärjestelyssä vakuutettuina. Tämä voi edellyttää esimerkiksi tiettyä karenssiaikaa, joka vaaditaan työntekijän työsuhteelta. Tästä tulee tar-

kemmin määrätä lisäeläkejärjestelyä koskevissa säännöissä ja

4) ”sijoitussidonnaisella lisäeläkejärjestelyllä” maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä, jossa vakuutetulla on oikeus valita ja vaihtaa sijoituskohteita siten kuin siitä tarkemmin määrätään eläkesäätiön tai eläkekassan säännöissä.

Maksuperusteinen lisäeläkejärjestely voidaan toteuttaa siten, että vakuutuskassan hallitus ja toimitusjohtaja tai eläkesäätiön hallitus ja asiamies päättävät varojen sijoittamisesta vakuutettujen ja edunsaajien lukuun vahvistetun sijoitussuunnitelman mukaisia periaatteita noudattaen. Järjestely voisi myös olla sijoitussidonnainen, jolloin varojen sijoittamista koskevat päätöksenteko-oikeus olisi vakuutetulla. Vakuutettu voisi kuitenkin valtuuttaa asiamiehen tekemään nämä päätökset puolestaan.

Käytännössä sijoitussidonnainen järjestely tarkoittaa, että vakuutuskohtaiset varat olisi aina osoitettavissa. Järjestelyssä, jossa sijoituspäätökset tehdään suuremman kollektiivin osalta yhteisesti vakuutusten arvo tulisi laskea vähintään vuosittain. Riippumatta siitä, vastaako laitoksen johto vai vakuutettu sijoituskohteiden valinnasta, riski sijoitusten arvonkehityksestä on maksuperusteisissa järjestelyissä kuitenkin vakuutetulla.

5 §. Järjestelyn erillisuus. Esityksessä ehdotetaan, ettei esityksessä tarkoitettua maksuperusteista lisäeläketurvaa ja työntekijän eläkelain (395/2006) eikä yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukaista eläketurvaa voitaisi järjestää samassa eläkesäätiössä tai eläkekassassa. Säännös on tasapuolinen sen vaatimuksen kanssa, ettei myöskään henkivakuutusyhtiössä voida harjoittaa lakisääteistä eläketurvan myöntämistä.

6 §. Varojen erillisuus. Pykälään 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan maksuperusteisen ja muun järjestelyn varat ja velat sekä tuotot ja kulut on pidettävä erillään muusta järjestelystä. Erillään pito on tarpeen erityisesti maksuperusteisen järjestelyn vakuutettujen maksuosuuksien määrittelyn takia. Eläkesäätiössä ja eläkekassassa tämä edellyttää maksuperusteisten ja etuusperusteisten järjestelyjen eriyttämistä eri osastoihin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännös-

tä, jonka mukaan osastojen eläkevastuiden ja vastuuvelan katteena olevat varat, joita laissa olevien säännösten mukaan ei ole käytettävä muihin tarkoituksiin, on käytettävä yksinomaan kyseisen osaston eläkkeiden ja muiden etuuksien turvaamiseen, ellei eläkesäätiö tai eläkekassa päättäisi pykälän 3 momentin perusteella toisin. Säännöksellä on tarkoitus selkeyttää 1 momentissa tarkoitettua erillään pitoa. Vastaava säännös sisältyy eläkesäätiölain 6 §:ään ja vakuutuskassalain 8 a §:ään.

Nykyisin eläkesäätiölaki ja vakuutuskassalaki mahdollistavat eri osastojen välillä niin sanotun sisäisen varojen siirron. Tämä edellyttää, että sillä osastolla, josta varoja siirretään toiselle osastolle, varojen arvioidaan pysyvästi ylittävän kyseisen osaston eläkevastuun ja muiden velkojen määrän. Pykälää sovelletaan eläkesäätiön tai eläkekassan normaalin toiminnan aikana. Toisaalta lain mukaan suoritus- ja konkurssitilanteessa eläke- ja vastuuvelan katteena olevat varat on käytettävä yksinomaan kyseisen osaston mukaisien eläkkeiden ja muiden etuuksien turvaamiseen, ellei eläkelaitos toisin päättä. Finanssivalvonnalla on oikeus asettaa siirrolle ehdot, joita se pitää tarpeellisena vakuutettujen etujen turvaamiseksi. Vastaavasti kuin nykyisin on mahdollista siirtää varoja vapaaehtoisia lisäeläkkeitä hoitavalta osastolta lakisääteisiä eläketurvaa hoitavalle osastolle ja päinvastoin. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että samojen edellytysten täytyessä varojen siirto olisi mahdollista tehdä myös etuusperusteisesta osastosta maksuperusteiselle osastolle. Edellytyksenä osastojen väliselle siirrolle olisi kuitenkin, että maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä rahoittava yritys vastaisi sen etuusperusteista lisäeläkejärjestelyä hoitavan osaston riskeistä, josta ylikate siirretään maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä hoitavalle osastolle. Näin ollen varojen siirto osastolta toiselle voisi tapahtua vain tilanteessa, jossa varojen siirto kohdistuisi saman työnantajan rahoittamiin osastoihin.

2 luku. **Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sisältö**

Lukuun otettaisiin säännökset maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sisältöä koskevat

vähimmäisvaatimukset.

7 §. Järjestelyn vapaaehtoisuus. Koska maksuperusteinen lisäeläkejärjestely olisi vapaaehtoinen, pykälään ehdotetaan tätä koskeva säännös.

8 §. Järjestelyn sisältö. Pykälään ehdotetaan luetteloa niistä seikoista, joista tulisi päättää maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä. Nämä seikat tulisi sisällyttää lisäeläkejärjestelyä koskeviin eläkesäätiön tai eläkekassan sääntöihin. Koska eläkesäätiölaki ja vakuutus-kassalaki edellyttävät, että eläkesäätiön tai eläkekassan säännöt sisältävät jo nykyisin laajalti erinäisiä eläkelaitoksen toimintaan liittyviä määräyksiä, pykälän maksuperusteista järjestelyä koskevat edellytykset tulisi sisällyttää sääntöihin mainittujen määräysten lisäksi.

Säännöissä tulisi ensiksikin määrätä, ketkä kuuluvat lisäeläkejärjestelyn toimintapiiriin. Tällöin on myös määrättävä niistä edellytyksistä, joiden täytyessä työntekijät tai ammattinharjoittajaryhmät voidaan hyväksyä vakuutetuiksi ja siten myös kuuluvaksi lisäeläkejärjestelyn toimintapiiriin. Edellytyksenä voi olla esimerkiksi edellä mainittu karenssiaika.

Toisessa kohdassa edellytetään, että sääntöihin otetaan määräykset siitä, miten toimintapiiriin kuuluva tulee järjestelyn osapuoleksi ja eroaa siitä. Pääsääntö on, että liittyessään vakuutussopimuksen osapuoleksi vakuutettu liittyy samalla lisäeläkejärjestelyn osapuoleksi. Koska järjestely on vapaaehtoinen, ei järjestelyyn voida liittyä automaattisesti, vaan tämä edellyttää kummankin osapuolen hyväksymistä. Vastaavasti eroaminen edellyttää osapuolten tahdonilmaisua. Näitä tilanteita varten tulisi sääntöihin ottaa määräykset.

Kolmannessa kohdassa edellytetään, että sääntöihin otetaan määräykset siitä, voidaan-ko ja miten maksuperusteinen lisäeläkejärjestely muuttuu etuusperusteiseksi järjestelyksi järjestelyn sisällä esimerkiksi jonkun toimintapiiriin kuuluvan osalta. Tämä voisi tapahtua joko eläketapahtuman yhteydessä tai ennen eläketapahtumaa. Säännöissä tulisi siten määrätä, miten maksuperusteiseen järjestelyyn kertyneet varat voitaisiin käyttää etuusperusteisen eläkejärjestelyn hyväksi. Koska järjestely muuttuisi tällöin etuusperusteiseksi,

myös sen vakavaraisuusvaatimukset muuttuivat. Muutoksesta lähtien kertyneet varat tulee sijoittaa turvaaviin sijoituskohteisiin siten kuin siitä eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa säädetään.

Neljännessä ja viidennessä kohdassa edellytetään että säännöissä olisi määrättävä sekä rahoittavan yrityksen että toimintapiiriin kuuluvien maksuosuuksien perusteista. Kuudennen kohdan mukaan säännöissä olisi myös määrättävä seuraamuksista, jotka johtuisivat maksujen laiminlyönneistä, ja seitsemännen kohdan mukaan oikeudesta keskeyttää maksujen suorittaminen. Näistä kaikista maksuihin liittyvistä seikoista on selkeästi määrättävä säännöissä. Tällöin tulisi huomioon otetuksi erityisesti kuluttajansuojalainsäädännöstä johtuvat sopimukselta vaadittavat edellytykset.

Esityksen lähtökohtana on, että toimintapiiriin kuuluva voisi sopia myös siitä, että hän osallistuisi sijoituskohteiden valintaan. Kahdeksannen kohdan mukaan tällöin säännöissä tulisi olla määräykset siitä, onko tällaista oikeutta ja miten sitä käytetään työsuhteen aikana ja työsuhteen päätyttyä. Vastaava valintaoikeus on henkivakuutuksen sijoitussidonnaisen vakuutuksen osalta.

Yhdeksännen kohdan mukaan säännöissä tulisi määrätä myös vapaakirjaoikeudesta toimintapiiriin kuuluvan vaihtaessa rahoittavaa yritystä tai toimintapiiriin kuuluvaa työntekijä- tai ammatinharjoittajaryhmää. Vapaakirjaoikeudesta olisi siten sovittava lisäeläkejärjestelyn yhteydessä ja sitä koskevat määräykset olisi sisällytettävä eläkesäätiön tai eläkekassan sääntöihin.

Kymmenennen kohdan mukaan sääntöihin on sisällytettävä määräys siitä, onko lisäeläkejärjestelyssä kertyneet varat mahdollista siirtää toiseen eläkejärjestelyyn, vakuutusyhtiöön tai toiseen eläkelaitokseen.

Yhdennentoista kohdan mukaan sääntöihin on otettava määräys edunsaajasta, jolla on oikeus toimintapiiriin kuuluvan kuollessa sopimuksen mukaisiin etuuksiin. Tämä on tarpeen erityisesti siitä syystä, että eläkesäätiöt ja eläkekassat voisivat myöntää toimintapiirissään korvausta kuoleman varalta.

9 §. Maksuosuudet. Koska maksuperusteisessa järjestelyssä vakuutettujen maksosuudet lisäeläkejärjestelyyn kertyneistä varoista

tulee voida selvittää ajantasaisesti, tulee eläkesäätiön ja eläkekassan määrittää nämä varallisuusosuudet erillään eläkesäätiön tai eläkekassan muista varoista. Tästä otettaisiin säännökset pykälän 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentin mukaan myös eläkesäätiön tai eläkekassan perustamisen jälkeen liittyneiden vakuutettujen osuudet tulisi määrittää erikseen.

10 §. Vapaakirja. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan vakuutetun lakatessa olemasta lisäeläkejärjestelyssä osapuolena, hänellä ei olisi osuutta lisäeläkerahaston varoihin, ellei eläkesäätiön tai eläkekassan säännöissä toisin määrätä. Jos vakuutettu eroaa rahoittavan yrityksen palveluksesta tai ammattiryhmästä, on yleensä pääsääntönä, että hän eroaa myös tätä suhdetta koskevista muista järjestelyistä. Säännöissä voitaisiin kuitenkin määrätä tästä periaatteesta poikkeavasti.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että ansaitut eläke-etuudet nauttivat perustuslain mukaista omaisuuden suojaa (*ansaintaperiaate*), vaikka ne eivät olisi vielä erääntyneet maksettaviksi. Kysymys on henkilön itselleen ansaitsemasta työsuoritukseen perustuvasta vastikkeesta, jonka maksu tapahtuu jälkikäteen. Tämän mukaisesti pykälän 2 momenttiin ehdotetaan, että vakuutetulla olisi kuitenkin ennen vakuutustapahtuman sattumista oikeus saada vapaakirjana vähintään hänen omia maksuja vastaava osuus eläkesäätiöön tai eläkekassaan kertyneistä varoista.

Pykälän säännökset vastaavat pääosin nykyisiä vakuutuskassalain vapaakirjasäännöksiä.

3 luku. **Maksuperusteisen järjestelyn vastuuelka ja vastuuelan kattaminen**

Luvussa määritettäisiin maksuperusteisen järjestelyn vastuuelka ja sen kattaminen. Säännökset vastaisivat pitkälti vakuutusyhtiölain henkivakuutukselle asetettuja vaatimuksia.

11 §. Vastuuelka ja laskuperusteet. Pykälän 1 momentin mukaan maksuperusteisen eläkejärjestelyn vastuuelka koostuisi vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta.

Eläkesäätion ja eläkekassan vastuuvälillä tarkoitettaisiin lisäeläkejärjestelystä aiheutuva vastuuta, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Maksuperusteiset lisäedut voivat siis olla osa sekä vakuutusmaksuvastuuta että korvausvastuuta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maksuperusteisen järjestelyn laskuperusteissa määrättävistä eräistä keskeisistä vakuutusmääriin vaikuttavista seikoista. Laskuperusteista olisi ilmentävä miten suoritetuista vakuutusmaksuista kertyneestä rahastosta lasketaan vakuutusturvan määrä. Lisäksi laskuperusteista olisi ilmentävä miten vapaakirjan arvo määräytyy. Jos järjestelyyn sisältyy siirto-oikeus laskuperusteista olisi lisäksi ilmentävä, miten siirrettävä rahamäärä määräytyy. Lähtökohtaisesti siirrettävä määrä vastaisi vapaakirja-arvoa, vähennettynä siirrosta mahdollisesti aiheutuvilla kuluilla.

Koska eläkesäätiölaissa eläkesäätion sitoumuksista aiheutuva vastuu ilmaistaan käsitteellä: eläkevastuu, ehdotetaan selvyuden vuoksi, että pykälään 3 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan eläkesäätiölain eläkevastuuseen sovellettaisiin, mitä tässä laissa säädetään vastuuvälillä.

12 §. Vakuutusmaksuvastuu. Pykälään ehdotetaan säännöksiä siitä, miten masuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vakuutusmaksuvastuu lasketaan.

Sen mukaan lisäeläkejärjestelyn vakuutusmaksuvastuu määrätään maksettujen vakuutusmaksujen ja vakuutukselle hyvitettyjen muiden tuottojen yhteismääränä vähennettynä vakuutuksen hoitamisesta vakuutusoppimuksen mukaan perityillä kuluilla.

13 §. Korvausvastuu. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi korvausvastuun määritelmästä.

Määritelmän mukaan korvausvastuu vastaa sattuneiden vakuutustapahtumien johdosta suoritettavia, maksamatta olevia korvaus- ja muita eriä.

14 §. Vastuuvälän kattaminen. Vastuuvälän kattamisessa noudatettaisiin vakuutuskassalain tai eläkesäätiölain lisäeläkejärjestelyjä koskevia kattamis-säännöksiä silloin kun varojen sijoittamisesta vastaa laitoksen hallitus ja toimitusjohtaja (eläkekassa) tai asiamies (eläkesäätiö). Direktiivin vastuuvälän kattamista koskevat säännökset eivät edellytä erillisiä kattamista koskevia säännöksiä etuuspe-

rusteisille ja maksuperusteisille järjestelyille. Nykyiset vakuutuskassalain ja eläkesäätiölain vastuuvälän kattamista koskevat säännökset ovat osin tiukemmat kuin mitä direktiivi edellyttää. Nykysäännökset ovatkin laadittu ensisijaisesti etuusperusteisten järjestelyjen vaatimukset huomioon ottaen.

Silloin kun sijoituspäätökset tehdään vakuutettujen ja edunsaajien lukuun, on perusteltua välttää suurta riskinottoa. Riskinoton rajoittaminen on perusteltua myös siitä syystä, että toimintapiirissä on eri ikäisiä henkilöitä. Nuorempien henkilöiden vakuutussäästöjen sijoittamisessa voidaan pitää perusteltuna suurempaa riskinottoa kuin vanhempien henkilöiden säästöjen sijoittamisen osalta. Tämä perustuu osaltaan siihen, että nuoreman henkilön varat on sijoitettuna pidemmän ajan, jonka vuoksi tilapäiset riskillisistä sijoittamisesta johtuvat varojen arvojen laskut eivät yhtä ratkaisevasti vaikuta lopullisiin etuuksiin, kun riskillisistä sijoittamisesta seuraava odotettu korkeampi tuotto kerryttäisi varoja pidemmällä aikavälillä nopeammin. Sijoituspäätökset on kuitenkin tehtävä koko toimintapiiriin kuuluvien edut huomioon ottaen. Näin ollen voidaan olettaa, että varat sijoitetaan nuorempien toimintapiiriin kuuluvien osalta liiankin turvaavasti ja vanhempien toimintapiiriin kuuluvien osalta mahdollisesti liian riskillisesti. Edellä mainitusta syystä ja koska nykyisissä lisäeläkejärjestelyjä koskevissa laeissa on jo tarvittavat kattamista koskevat säännökset, ehdotetaan että näitä samoja säännöksiä voitaisiin soveltaa myös maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn.

Sijoitussidonnaisiin lisäeläkejärjestelyihin sovellettaisiin lähtökohtaisesti vastaavia vastuuvälän kattamista koskevia säännöksiä kuin sijoitussidonnaiseen henkivakuutussäästämiseen. Koska kysymyksessä on tilanne, jossa vakuutettu itse päättää vakuutussäästöjen sijoituskohteista, on tarkoituksenmukaista, että vakuutetulla on suurempi valinnanvapaus sijoituskohteiden suhteen.

Pykälän 2 momentin mukaan sijoitussidonnaisiin järjestelyihin kuuluviin sijoituskohteisiin tulisi kuulua omaisuuseriä, joiden käypä arvo on jatkuvasti vaikeuksitta määriteltävissä ja jotka voidaan muuttaa rahaksi järjestelyn ehtojen mukaisesti. Vakuutusteknisen vastuuvälän katteen olisi aina vastattava niitä

sijoituskohteita, joiden perusteella vakuutus- säästöjen tuotto määräytyy. Koska sijoituskohteiden allokaatiomuutokset edellyttävät myynti- ja ostotoimenpiteitä, täydellistä vastaavuutta ei käytännössä joka hetkellä voida savuttaa. Vastaavuuden tulisi olla vähintään 95 prosenttia kuten henkivakuutuksessakin.

Vakuutusteknistä vastuovelkaa kattavat varat olisi sijoitettava pääsääntöisesti julkisesti noteerattujen yritysten liikkeelle laskemiin arvopapereihin. Sijoitukset muihin kuin julkisesti noteerattuihin arvopapereihin olisivat myös mahdollisia. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että sijoitukset noteerattuihin arvopapereihin, joilla käydään kauppaa julkisen viranomaisen valvonnan alaisilla säännellyillä markkinoilla tai näihin rinnastettaviin arvopapereihin tulisivat muodostaa vähintään 70 vakuutusteknisen vastuuelan katteesta. Koska vakuutettu vastaa sijoituskohteiden valinnasta, laitokselle seuraisi käytännössä tietty valvontavastuu siitä, että vakuutettu ei sijoittaisi liikaa varoja noteeraamattomiin kohteisiin.

Sijoitussidonnaisen järjestelyn osalta vakuutetulla olisi kuitenkin sijoitusten valinta-oikeus vain niissä rajoissa, joista on sovittu eläkekassan tai eläkesäätiön kanssa tehdyssä sopimuksessa tai järjestelyn säännöissä. Odotettavissa on, että kassa tai säätiö tekisi yhden tai useamman sijoituspalveluyrityksen kanssa sopimuksen, jonka perusteella sijoitukset voidaan kohdistaa julkisesti noteerattuihin osakkeisiin, jotka on noteerattu tietyillä markkinapaikoilla tai sijoitusrahasto-osuuksiin. Vakuutettu vastaisi varojen sijoittamisesta aiheutuvista kuluista, laskuperusteiden, sääntöjen, sopimuksen tai sopimuksen liitteenä olevan hinnaston mukaisesti.

15 §. Katteen eriyttäminen. Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuelka olisi eriytettävä muusta vastuuelasta. Sijoitussidonnaisen lisäeläkejärjestelyn vastuuelan kate olisi puolestaan eriytettävä muun maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuelan katteesta. Sijoitussidonnaisen vastuuelan katteen eriyttämistä edellytetään myös henkivakuutustoiminnassa. Sitä vastoin vakuutusyhtiöiltä ei edellytetä etuus- ja muun kuin sijoitussidonnaisen maksuperusteisen vakuutusteknisen vastuuelan eriyttämistä. Koska käytännössä on tarpeen seurata erikseen niitä

sijoituksia, joiden perusteella maksuperusteisten järjestelyjen etuudet määräytyvät, ei katteen erillään pitovaatimuksesta voida katsoa seuraavaan merkittävää hallinnollisen taakan lisääntymistä. Osaltaan tämän voidaan katsoa helpottavan valvonnan suorittamista.

16 §. Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet. Pykälän 1 momentin mukaan Finanssivalvonnalla olisi valtuus antaa tarkempia määräyksiä maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusteknisen katteen luettelomisesta ja säilyttämisestä sekä sijoitussidonnaisten lisäeläkejärjestelyjen sijoitusriskien seurannasta.

Pykälän 2 momentin mukaan Finanssivalvonnalla olisi valtuus antaa määräyksiä, joilla Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ETAan kuulumattomat valtiot rinnastetaan ETA-valtioon sijoitussidonnaista 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua sijoitussidonnaista vastuuelkaa katettaessa.

Pykälässä tarkoitettut määräystenantovaltuudet käsittäisivät siten ainoastaan teknisluonteisten määräysten antamista.

4 luku. Muut säännökset

17 §. Säännösten pakottavuus. Esityksessä ehdotetaan, että laissa säädettäisiin maksuperusteiselta lisäeläkejärjestelyltä vaadittavista vähimmäisedellytyksistä. Tämän mukaisesti pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn ehdot, jotka poikkeavat esitetyn lain säännöksistä vakuutetun tai edunsaajan vahingoksi olisivat mitättömiä.

18 §. Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Pykälän 2 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Nämä toimenpiteet muodostuisivat lähinnä uudistuksesta tiedottamisesta ja uudistuksen vaatimasta koulutuksesta.

1.2. Laki eläkesäätiölain muuttamisesta

1 §. Esityksessä pyritään siihen, että eläkesäätiössä tai eläkekassassa voitaisiin myöntää vastaavia etuuksia kuin henkivakuutusyhtiössä myönnetään ryhmäeläkevakuu-

tuksen perusteella. Eräs tällainen vakuuttamisen laji on kuolemanturvavakuutus. Nykyisessä eläkesäätiölain 1 §:n 1 momentissa ei ole määritelty, millaisia yksittäisiä etuuksia eläkesäätiö voi myöntää, vaan siihen sisältyy ainoastaan yleisellä tasolla oleva säännös myönnettävistä etuuksista. Sen mukaan eläkesäätiö myöntää toimintapiiriinsä kuuluville henkilöille ja näiden edunsaajille eläkejä ja niihin verrattavia muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin. Näin ollen nykyisen säännöksen voidaan katsoa jo sisältävän turvan kuoleman varalta, eikä tältä osin ehdoteta säännösmuutosta.

Koska uudistus edellyttää, että eläkesäätiölain nojalla voitaisiin myöntää myös maksuperusteisia lisäeläkejä, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tätä koskeva uusi säännös sekä viittaus tämän mahdollistavaan lakiin maksuperusteisten lisäeläkkeiden järjestämisestä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa.

Pykälän 3 momentissa oleva viittaus on muutettu vastaamaan voimassa olevaa työntekijän eläkelakia (395/2006).

Pykälän nykyiset 2—4 momentit siirtyvät 3—5 momentiksi.

2 §. Pykälän 1 momentin 12 kohdan viittaus osakeyhtiölakiin päivitetään ja samalla poistetaan sana ”sekä”.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin uusi 14 kohta, jossa määriteltäisiin, mitä tarkoitetaan biometrisillä riskeillä. Säännöksen mukaan biometrisillä riskeillä tarkoitettaisiin riskejä, jotka liittyvät kuolemaan, työkyvyttömyyteen ja eliniänodotukseen. Säännös vastaisi sisältönsä lisäeläkedirektiivin 6 artiklan h – alakohtaa. Tällaisten riskien riittävä kattaminen lisäeläkejärjestelmissä on erityisen tärkeää silloin, kun eläkesäätiö vastaa tällaisista riskeistä. Tästä otettaisiin tarvittavat säännökset uuteen 48 e §:ään.

7 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan eläkesäätiön perustajien piiriä laajennettaisiin. Koska esityksen tarkoituksena on mahdollistaa työntekijän yksipuolisesti perustaman lisäeläkejärjestelyn lisäksi myös lisäeläkejärjestelyn perustamisen yhdessä työntekijän ja toimintapiiriin kuuluvien vakuutettujen kanssa, momenttiin otettaisiin tämän salliva säännös. Eläkesäätiön perustajina voisivat näin ollen olla myös

maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn toimintapiiriin kuuluvat henkilöt. Ehdotettu muutos on merkittävä, ottaen huomioon, ettei eläkesäätiötä ole voinut perustaa kuin työnantaja. Tällä on historiallinen taustansa, koska ennen työntekijäin eläkelain (395/1961) voimaan tuloa vuonna 1962 pääasiassa vain työnantaja huolehti työntekijöidensä eläke- ja muista eduista eläkesäätiöissä ja vakuutus-kassoissa. Jotta eläkesäätiön perustaminen uuden maksuperusteisia lisäeläkejärjestelyjä koskevan lainsäädännön mukaisesti olisi mahdollista myös eläkesäätiöissä, ehdotetaan pykälän 2 momenttiin tämän mahdollistavaa säännöstä.

8 §. Koska ehdotetut muutokset eläkesäätiön perustajiin merkitsevät, että perustajia voi olla useampia, ehdotetaan pykälän 1 momenttiin ja 2 momentin 1 kohtaan tätä koskevat muutokset.

48 e §. Uudessa pykälän 1 momentissa säädettäisiin vapaaehtoiselta lisäeläkejärjestelyltä vaadittavista varoista silloin, kun eläkesäätiö takaa biometriset riskit, sijoitustoiminnan tuoton tai etuuksien tason. Omilla varoilla tarkoitetaan pykälässä asiallisesti samaa kuin vakuutusyhtiön toimintapääomalla. Käsite vastaa lisäeläkedirektiivin säännöksiä.

Lisäeläkedirektiivin 17 artiklan perusteella lisäeläkelaitoksen, joka itse takaa biometriset riskit, sijoitustoiminnan tuoton tai etuuksien tietyn tason, sovelletaan henkivakuutusdirektiivin 2002/83/EY 27 ja 28 artiklassa säädettyjä sääntöjä. Nämä säännöt koskevat henkivakuutusyhtiön toimintapääoman laskemista ja toimintapääoman vähimmäismäärän määräytymistä.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkesäätiön omien varojen olisi oltava riskityypin ja varojen rakenteen mukainen kaikkien. Näitä varoja ei saisi sitoa ennakoituihin vastuisiin, vaan ne toimitusvarojen varmuuspääoman, jolla puskuroidaan odotettuja ja toteutuneiden kuluja ja tuottojen eroja. Pykälä vastaa asiassällöltään lisäeläkedirektiivin 17 artiklan 1 alakohtaa.

Henkivakuutusdirektiivin säännökset on saatettu voimaan vakuutusyhtiölain 11 luvun säännöksillä. Lisäeläkedirektiivin 17 artiklan säännösten mukaan lisäeläkerahastoon sovelletaan ainoastaan suhteellisia toimintapää-

omavaatimuksia, jolloin takuumäärän minimiä koskevat vakuutusyhtiölain säännökset eivät tule sovellettaviksi. Pykälän 3 momenttiin otettaisiin tätä koskevat säännökset koskien eläkesäätiötä.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkesäätiöön sovellettaisiin vakuutusyhtiölain 11 luvun 1 §:n säännöksiä. Pykälän perusteella eläkesäätiön omilla varoilla tarkoitettaisiin määrää, jolla eläkesäätiön varojen on katsottava ylittävän eläkesäätiön velat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset siten kuin omiin varoihin luettavista eristä säädetään. Eläkesäätiön olisi täytettävä jatkuvasti omia varoja koskevat vaatimukset.

Vakuutusyhtiölain 11 luvun 2 §:n 3—6 kohtaa sovellettaisiin eläkesäätiöön. Sen mukaisesti omiin varoihin voitaisiin lukea sidotun ja vapaan oman pääoman rahastot, tilikauden ja edellisten tilikausien voitto, kirjanpitolain 5 luvun 12 §:n 1 momentin nojalla taseeseen merkitty poistoero ja saman luvun 15 §:ssä tarkoitettut vapaaehtoiset varaukset sekä taseen omaisuuden käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen positiivinen erotus siltä osin kuin sitä ei voida pitää luonteeltaan poikkeuksellisenä.

Omista varoista vähennettäisiin vakuutusyhtiölain 11 luvun 5 §:n 1, 2, 5 ja 7—9 kohtien mukaiset erät. Koska eläkesäätiö ei jaa voittoa, voitonjakorajoitukset ovat tarpeettomat.

Finanssivalvonta voisi vaatia omiin varoihin sisältyvien erien arvojen alentamista vakuutusyhtiölain 11 luvun 6 §:n mukaisesti.

Eläkesäätiöön sovellettaisiin henkivakuutusyhtiötä koskevia suhteellisia vakavaraisuusvaatimuksia, joista säädetään henkivakuutusyhtiötä koskevin osin vakuutusyhtiölain 11 luvun 12 §:n 1 momentissa, 13 §:ssä ja 14 §:ssä sekä 16 §:ssä.

Pykälän 4 momentin mukaan eläkesäätiön menevä jälleenvakuutus huomioitaisiin täysimääräisesti toimintapääomavaatimusta vähentävänä eränä. Vastaavasti mahdollinen tuleva jälleenvakuutus korottaisi omien varojen vaatimuksia.

Pykälän 5 momentin mukaan Finanssivalvonta voisi antaa tarkempia määräyksiä:

1) omiin varoihin luettavista ja siitä vähennettävistä eristä ja

2) omia varoja koskevien vaatimusten täyttämistä koskevien laskelmien laatimisesta ja toimittamisen ajankohdasta.

Pykälässä tarkoitettu valtuutus antaa tarkempia määräyksiä 1 kohdassa tarkoitetuista asioista koskisi siten lähinnä teknisluotoisia seikkoja, jotka liittyvät omia varoja osoittavien laskelmien laatimiseen ja kyseistien laskelmien toimittamiseen Finanssivalvonnalle. Säännös vastaa asiasisällöltään vakuutusyhtiölain 11 luvun 28 §:n 1 ja 2 kohtaa.

48 f §. Uudessa pykälässä säädettäisiin, että etuuserusteisessa järjestelyssä, jossa eläkesäätiö takaa biometriset riskit, sijoitustoiminnan tuoton ja etuuskien tason, työnantajalla ei olisi velvollisuutta kannatusmaksuina täyttää eläkesäätiön vastuuvajasta eikä oikeutta ylikatteen palautukseen. Näin ollen eläkesäätiölain 45 §:n 2 ja 5 momentti eivät tulisi sovellettaviksi tällaiseen tapaukseen.

78 §. Pykälän 1 momentin 2 kohdan säännöstä täydennettäisiin maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn osalta viittauksella ehdotetun uuden lain 3 lukuun, jossa säädettäisiin eläkesäätiön vastuuvelasta ja vastuuvelan kattamisvaatimuksista.

102 §. Pykälän 5 momentissa oleva virheellinen viittaus on korjattu koskemaan saman pykälän 3 momenttia. Säännöksen taustalla on se, että kuulutusmenettelyä ei tarvita yksittäisen henkilön vastuuta siirrettäessä.

Voimaatulo. Laki tulisi voimaan uudistuksen toimeenpanemisen takia yhtä aikaa muiden uudistuksen sisältyvien lakien kanssa 1 päivänä tammikuuta 2009.

Pykälän 2 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Nämä toimenpiteet muodostuisivat lähinnä uudistuksesta tiedottamisesta ja uudistuksen takia täydentävien määräysten valmistelusta sekä uudistuksen vaatimasta koulutuksesta.

1.3. Laki vakuutuskassalain muuttamisesta

1 §. Pykälässä luetellaan ne etuudet, joita vakuutuskassa voi myöntää. Nykyiseen pykälään ehdotetaan selvyuden vuoksi myös turvaa kuoleman varalta. Tämän mukaisesti pykälän 1 momentin 2 kohtaan lisättäisiin tätä koskeva säännös.

Pykälän 1 momentin 5 kohtaan on otettu vastaava säännös kuin eläkesäätiölain 1 §:n 2 momenttiin. Tämän johdosta pykälän 1 momentin nykyinen 5 kohta siirtyy 6 kohdaksi.

3 §. Pykälän 1 momentin 12 kohdan viittaus osakeyhtiölakiin päivitetään ja samalla poistetaan sana ”sekä”.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin uusi 14 kohta, jossa määriteltäisiin, mitä tarkoitetaan biometrisillä riskeillä. Säännöksen mukaan biometrisillä riskeillä tarkoitettaisiin riskejä, jotka liittyvät kuolemaan, työkyvyttömyyteen ja eliniänodotukseen. Tällaisten riskien riittävä kattaminen lisäeläkejärjestelmissä on erityisen tärkeää silloin, kun eläkekassa vastaa tällaisista riskeistä. Tästä otettaisiin uuteen 83 a §:ään tarvittavat säännökset. Säännös vastaa lisäeläkedirektiivin 6 artiklan halakohtaa.

83 s §. Uudessa pykälässä säädettäisiin vapaaehtoiselta lisäeläkejärjestelyltä vaadittavista omista varoista eläkekassan taatessa biometriset riskit. Lisäeläkedirektiivin 17 artiklan perusteella lisäeläkelaitokseen, joka itse takaa biometriset riskit, sijoitustoiminnan tuoton tai etuuksien tietyn tason, sovelletaan henkivakuutusdirektiivin 2002/83/EY 27 ja 28 artiklassa säädettyjä sääntöjä. Nämä säännöt koskevat henkivakuutusyhtiön toimintapääoman laskemista ja toimintapääoman vähimmäismäärän määräytymistä. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin tätä koskevat säännökset koskien eläkekassaa. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tarkentavia säännöksiä 2 momentin perussäännöistä siten, että momentista ilmenee vakuutusyhtiölain 11 luvun sovellettavat säännökset.

Henkivakuutusdirektiivin säännökset on saatettu voimaan vakuutusyhtiölain 11 luvun säännöksillä. Säännösten mukaan lisäeläkelaitokseen sovelletaan ainoastaan suhteellisia toimintapääomavaatimuksia, jolloin takuumäärän minimiä koskevat vakuutusyhtiölain säännökset eivät tule sovellettaviksi.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkekassaan sovellettaisiin vakuutusyhtiölain 11 luvun 1 §:ää. Pykälän perusteella eläkekassan omilla varoilla tarkoitettaisiin määrää, jolla eläkekassan varojen on katsottava ylittävän eläkesäätiön velat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset siten kuin omiin varoihin luettavista eristä säädetään. Eläkekassan olisi täy-

tettävä jatkuvasti omia varoja koskevat vaatimukset.

Vakuutusyhtiölain 11 luvun 2 §:n 3—6 kohtaa sovellettaisiin eläkekassaan. Eläkekassan omiin varoihin luettaviksi lisäksi maksettu pohjarahasto ja takuupääoma.

Omista varoista vähennettäisiin vakuutusyhtiölain 11 luvun 5 §:n 1, 2, 5 ja 7-9 kohtien mukaiset erät. Koska eläkekassa ei jaa voittoa, voitonjakorajoitukset ovat tarpeettomat.

Finanssivalvonta voisi vaatia omiin varoihin sisältyvien erien arvojen alentamista 11 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Eläkekassaan sovellettaisiin henkivakuutusyhtiötä koskevia suhteellisia vakavaraisuusvaatimuksia, joista säädetään henkivakuutusyhtiöitä koskevin osin vakuutusyhtiölain 11 luvun 12 §:n 1 momentissa, 12, 13 ja 14 §:ssä sekä 16 §:ssä.

Pykälän 4 momentin mukaan eläkekassan jälleenvakuutus huomioitaisiin täysimääräisesti omien varojen vaatimusta vähentävänä eränä.

Pykälän 5 momentin mukaan Finanssivalvonta voisi antaa tarkempia määräyksiä:

1) omiin varoihin luettavista ja siitä vähennettävistä eristä ja

2) omia varoja koskevien vaatimusten täyttämistä koskevien laskelmien laatimisesta ja toimittamisen ajankohdasta.

Pykälässä tarkoitettu valtuutus antaa tarkempia määräyksiä 1 kohdassa tarkoitetuista asioista koskisi siten vastaavia teknisluotoisia seikkoja kuin eläkesäätiölain 48 e §:n 4 momentissa.

83 t §. Uudessa 83 b §:ssä säädettäisiin vastaavasti kuin ehdotetussa eläkesäätiölain 48 f §:ssä, että osakkaan lisämaksuvelvoitetta ei ole tilanteessa, jossa eläkekassa vastaa biometrisistä riskeistä, sijoitustoiminnan tuoton ja etuuksien tietystä tasosta. Vastaavasti varojen palauttaminen osakkaalle ei olisi mahdollista tällaisessa tapauksessa. Tätä koskevat säännökset ovat nykyisessä vakuutuskausalain 83 a §:n 1 momentissa, jonka numerointi ehdotetaan muutettavaksi 83 c §:ksi ja 76 §:ssä.

111 §. Pykälän 1 momentin 2 kohdan säännöstä täydennettäisiin maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn osalta viittauksella ehdotetun uuden lain 3 lukuun, jossa säädettäisiin eläkekassan vastuuvelan kattamisvaatimuksista.

Voimaantulo. Laki tulisi voimaan uudistuksen toimeenpanemisen takia yhtä aikaa muiden uudistuksen sisältyvien lakien kanssa 1 päivänä tammikuuta 2009.

Pykälän 2 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Nämä toimenpiteet muodostuisivat lähinnä uudistuksesta tiedottamisesta, lakia täydentävien määräysten valmistelusta ja uudistuksen vaatimasta koulutuksesta.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden 2009 alusta.

3. Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Perustuslakivaliokunta on ottanut erinäisten hallituksen esitysten yhteydessä kantaa eläke- etujen perustuslain suojaan (PeVL 35/1993 vp, 13/1995 vp ja 22/1995 vp). Näissä tapauksissa on kyse niin sanotun ansaintaperiaatteen sisällyttämisestä omaisuuden perustuslain suojaan. Valiokunnan kannanottojen mukaan lainsäädännön taannehtivan vaikutuksen kiellosta voidaan sallia poikkeuksia vain silloin kun poikkeukset perustuvat kohtuus- ja oikeasuhtaisuusperiaatteille. Eläkevakuutuksen eräänlaisen vähimmäisraamin asettaa perustuslain 19 §:ssä tarkoitettu perustoimeentulon turvaamisen varmistaminen. Valiokunta on ottanut kantaa myös niin sanottujen perusteltujen odotusten suojaan sopimussuhteissa (PeVL 48/1998 vp, 33/2002 vp ja 21/2004 vp).

Ehdotetut lait laajentaisivat työnantajien ja ammatinharjoittajaryhmien mahdollisuuksia järjestää vapaaehtoista lisäeläketurvaa työntekijöilleen. Uuden vakuutustuotteen, maksuperusteisen lisäeläkkeen myöntäminen myös eläkesäätiössä tai eläkekassoissa ei millään tavoin heikennä jo käytössä olevia etuusperusteisia lisäeläkemuotoja, niiden ker-

tymistä tai myöntämistä. Lainsäädäntöesityksen taustalakeina toimivat nykyiset eläkesäätiölaki ja vakuutuskassalaki jäisivät vähäisin, lähinnä viittausteknisin muutoksin edelleen voimaan. Nykyisiin lakeihin otettaisiin myös lisäeläkedirektiivin edellyttämät toimintapääomavaatimukset silloin, kun eläkelaitos itse vastaa biometrisistä riskeistä. Näillä säännöksillä pyritään vakuutettujen etujen turvaamiseen tilanteissa, joissa etuudet liittyvät työttömyyden ja eliniän odotuksiin.

Esitys perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä nykyisiä eläkesäätiöitä tai eläkekassoja pakoteta siirtymään mihinkään uudenmalliseen yhteisömuotoon. Eläkesäätiöt ja eläkekassat toimisivat pitkälti samojen säännösten mukaisesti kuin ennenkin. Myös maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä varten perustettavan eläkesäätiön tai eläkekassan perustaminen tapahtuisi nykyisten lakien mukaisesti, kuitenkin siten muutettuna, että myös vakuutetut voisivat olla eläkesäätiön perustajia yhdessä työnantajan kanssa.

Lainsäädännöllä ei myöskään puututtaisi voimassa oleviin lisäeläkejärjestelyjä koskeviin sopimuksiin. Esitykseen sisältyvät eläkesäätiöltä tai eläkekassalta edellytettävät puskurirahastot eivät koskisi vanhoja lisäeläkejärjestelyjä, vaan kohdistuisivat ainoastaan uusiin järjestelyihin tietyissä tilanteissa. Näin ollen nykyisin eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa olevat suljetut etuusperusteiset lisäeläkejärjestelyt pysyisivät muuttumattomina.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen voidaan valtuuttaa vain lain nojalla antamaan oikeussääntöjä. Perustuslain sääntelystä johtuen Finanssivalvonnan valtuudet antaa maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn katetta koskevat tarkemmat määräykset ehdotetaan sisällytettäväksi lain tasolle.

Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tässä laissa säädetään työnantajan ja tämän palveluksessa olevien työntekijöiden tai työnantajan ja ammatillisen työntekijä- tai ammatinharjoittajaryhmän välillä sovittavasta tai työnantajan yksipuolisesti järjestämästä vapaaehtoisesta, ammatillisesta maksuperusteisesta lisäeläkejärjestelystä eläkesäätiölaissa (1774/1995) tarkoitetussa eläkesäätiössä tai vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitetussa eläkekassassa.

2 §

Maksuperusteinen lisäeläkejärjestely

Maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä etuudet määräytyvät lisäeläkejärjestelyssä suoritettujen vakuutusmaksujen perusteella, vähennettynä kertyneiden varojen hoitokuluilla sekä lisättyinä maksujen sijoittamisesta saaduilla nettotuotoilla.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn sovelletaan lisäksi, mitä vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta säädetään eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn ei kuitenkaan sovelleta eläkesäätiölain 3 §:ää, 11 §:n 6 momenttia, 43 §:n 4 momenttia, 44 a §:ää, 45 §:n 2 momenttia, 88 §:n 2, 4 ja 10 momenttia ja 117 §:n 1 momenttia eikä vakuutuskassalain 6 ja 80 §:ää, 81 a §:n 2 ja 3 momenttia, 82 ja 82 a §:ää, 83 a ja 142—150 §:ää.

Jos vakuutetut toimivat eläkesäätiön perustajina yhdessä työnantajan kanssa, maksuperusteiseen järjestelyyn ei sovelleta eläkesäätiölain 17 §:n 3 momenttia.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rahoittavalla yrityksellä* eläkesäätiölle tai eläkekassalle maksuosuuksia maksavaa työnantajaa, osakasta, yritystä tai muuta yhteisöä riippumatta siitä, onko se yrityksen osana tai muodostaako sen yksi tai useampi

työnantaja tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö tai näiden yhdistelmä;

2) *rahoittavalla ammattiryhmällä* työntekijä- tai ammatinharjoittajaryhmiä, jotka ovat sopineet keskinäisellä sopimuksella maksuosuuksien maksamisesta ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavalle laitokselle;

3) *vakuutetulla* lisäeläkejärjestelyn toimintapiiriin kuuluvaa henkilöä tai jäsentä, joka on nyt tai tulevaisuudessa ammatillisen toimintansa perusteella oikeutettu eläkeetuuksiin sopimansa eläkejärjestelyn mukaisesti;

4) *sijoitussidonnaisella lisäeläkejärjestelyllä* maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä, jossa vakuutetulla on oikeus valita ja vaihtaa sijoituskohteita siten kuin siitä tarkemmin määrätään eläkesäätiön tai eläkekassan säännöissä.

5 §

Järjestelyn erillisuus

Eläkesäätiössä tai eläkekassassa, joka järjestää työntekijän eläkelain (395/2006) tai yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukaista eläketurvaa, ei saa järjestää tässä laissa tarkoitettua maksuperusteista lisäeläketurvaa.

6 §

Varojen erillisuus

Eläkesäätiön ja eläkekassan on pidettävä maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn varat ja velat sekä tuotot ja kulut omissa osastoissaan erillään muista vapaaehtoisista lisäeläkejärjestelyistä.

Osastojen eläkevastuiden tai vastuuelan katteena olevat varat, joita laissa olevien säännösten mukaan ei ole käytettävä muihin tarkoituksiin, on käytettävä yksinomaan kyseisen osaston eläkkeiden ja muiden etuuksien turvaamiseen, ellei eläkesäätiö tai eläkekassa 3 momentin nojalla toisin päätä.

Jos kuitenkin samassa eläkesäätiössä tai eläkekassassa muuta vapaaehtoista lisäeläkejärjestelyä kuin maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä hoitavassa osastossa varojen arvioidaan pysyvästi ylittävän kyseisen osaston eläkevastuun tai vastuuelan ja muiden vel-

kojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan siirtää kyseisestä osastosta maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä hoitavaan osastoon. Edellytyksenä on lisäksi, että maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä rahoittava yritys vastaa kyseisen muuta vapaaehtoista lisäeläkejärjestelyä kuin maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyä hoitavan osaston riskeistä. Varojen arvioinnista säädetään eläkesäätiölain 6 §:n 3 momentissa ja vakuutuskassalain 8 a §:n 2 momentissa.

2 luku

Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sisältö

7 §

Järjestelyn vapaaehtoisuus

Työntekijän tai ammattiryhmän liittyminen maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn ja siitä eroaminen on vapaaehtoista.

8 §

Järjestelyn sisältö

Sen lisäksi, mitä eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa säädetään, maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn säännöissä on määrättävä:

- 1) toimintapiiriin kuuluvat edunsaajat;
- 2) miten toimintapiiriin kuuluva tulee järjestelyn osapuoleksi ja eroaa järjestelystä;
- 3) voidaanko ja miten maksuperusteinen lisäeläkejärjestely muuttuu toiseksi lisäeläkejärjestelyksi;
- 4) rahoittavan yrityksen maksuosuuksien määräytymisperusteista;
- 5) toimintapiiriin kuuluvien maksuosuuksien määräytymisperusteista;
- 6) maksujen laiminlyönnin seuraamuksista;
- 7) toimintapiiriin kuuluvien oikeudesta keskeyttää maksujen suorittaminen;
- 8) onko toimintapiiriin kuuluvalla oikeus valita sijoituskohteet ja vaihtaa sijoituskohteita työsuhteen aikana sekä työsuhteen päätyttyä;
- 9) onko toimintapiiriin kuuluvalla oikeus lisäeläkejärjestelyssä kertyneisiin varoihin ja niille laskettaviin tuottoihin toimintapiiriin

kuuluvan vaihtaessa rahoittavaa yritystä tai toimintapiiriin kuuluvaa työ- tai ammatinharjoittajaryhmää;

10) onko lisäeläkejärjestelyssä kertyneet varat ja niille laskettavat tuotot mahdollista siirtää toiseen lisäeläketurvaa järjestävään vakuutuslaitokseen;

11) edunsaajista, joilla on oikeus toimintapiiriin kuuluvan kuollessa sopimuksen mukaisesti etuuksiin.

9 §

Maksuosuudet

Jos vakuutetut osallistuvat maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn rahoittamiseen, eläkesäätiön tai eläkekassan vastaanottamat maksuosuudet on eriteltävä erikseen rahoittavan yrityksen ja vakuutettujen osuuksiin.

Lisäeläkejärjestelyyn eläkesäätiön tai eläkekassan perustamisen jälkeen liittyneiden vakuutettujen maksuosuudet on myös eriteltävä erikseen.

10 §

Vapaakirja

Jos vakuutettu on lakannut olemasta osapuolena maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä, vakuutetulla ei ole oikeutta lisäeläkejärjestelyn varoihin, ellei lisäeläkejärjestelyä koskeissa säännöissä toisin määrätä.

Jos vakuutettu lakkaa olemasta maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn osapuoli ennen vakuutustapahtuman sattumista, on hänelle kuitenkin 1 momentin estämättä annettava vapaakirjana vähintään hänen omia maksuosuuksiaan vastaava osuus kertyneistä varoista.

3 luku

Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuelka ja vastuuelan kattaminen

11 §

Vastuuelka ja laskuperusteet

Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vas-

tuuelka koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta.

Maksuperusteisten lisäeläkejärjestelyjen osalta eläkesäätiöllä ja eläkekassalla on vastuuelan laskuperusteiden lisäksi oltava laskuperusteet:

1) suoritetuista vakuutusmaksuista johtuvan vakuutusturvan määrästä;

2) vapaakirjan määrästä;

3) määrästä joka on mahdollista siirtää toiseen lisäeläketurvaa järjestävään laitokseen, jos järjestelyyn sisältyy siirto-oikeus.

Tässä laissa tarkoitettuun vastuuelkaan sovelletaan, mitä eläkesäätiölaissa säädetään eläkevastuusta.

12 §

Vakuutusmaksuvastuu

Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vakuutusmaksuvastuu on maksettujen vakuutusmaksujen ja vakuutukselle hyvitettyjen muiden tuottojen yhteismäärä vähennettynä vakuutusturvan ylläpitämisestä ja vakuutuksen hoitamisesta laaditun sopimuksen mukaan perityillä kuluilla.

13 §

Korvausvastuu

Korvausvastuu vastaa sattuneiden vakuutustapahtumien johdosta suoritettavia, maksamatta olevia korvauksia ja muita eriä.

14 §

Vastuuelan kattaminen

Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuelan kattamiseen sovelletaan, mitä vakuutuskassalaissa tai eläkesäätiölaissa säädetään vastaavasti vapaaehtoisen vastuuelan tai eläkevastuun kattamisesta, jos sijoituskohteiden valinnasta päättää vakuutuskassan hallitus ja toimitusjohtaja tai eläkesäätiön hallitus ja asiamies.

Sijoitussidonnaisten lisäeläkejärjestelyjen vastuuelasta on katettava vähintään 95 prosenttia näiden järjestelyjen arvonkehityksen määrääviin sijoituskohteisiin kuuluvilla va-

roilla. Sijoitussidonnaisiin järjestelyihin kuuluviin sijoituskohteisiin tulee kuulua omaisuuseriä, joiden käypä arvo on jatkuvasti vaikeuksitta määriteltävissä ja jotka voidaan muuttaa rahaksi järjestelyn ehtojen mukaisesti.

Lisäeläkejärjestelyn vastuuvastausta tai eläkevastuusta vähintään 70 prosenttia on katettava arvopapereilla ja muilla sitoumuksilla, joilla käydään kauppaa Euroopan talousalueen valtiossa tai siihen rinnastettavassa valtiossa sijaitsevilla säännellyillä markkinoilla sekä osuuksilla sijoitusrahastoissa tai osuuksilla sijoitusrahastoihin rinnastettavissa Euroopan talousalueen valtiossa julkisen valvonnan alaisissa yhteissijoitusyrityksissä, joiden kotipaikka on Euroopan talousalueen valtiossa. Prosenttiosuutta määriteltäessä varat arvostetaan käypään arvoon.

15 §

Katteen eriyttäminen

Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuvastuun kate on eriytettävä muun vastuuvastuun katteesta. Lisäksi sijoitussidonnaisten järjestelyjen kate on eriytettävä muiden maksuperusteisten järjestelyjen katteesta.

16 §

Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet

Finanssivalvonta antaa tarkemmat määrä-

ykset maksuperusteisen järjestelyn vastuuvastuun katteen luetteloimisesta ja säilyttämisestä sekä sijoitussidonnaisten lisäeläkejärjestelyjen sijoitusriskien seurannasta.

Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä, joilla Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) Euroopan talousalueeseen kuulumattomat valtiot rinnastetaan Euroopan talousalueen valtioon sijoitussidonnaisen lisäeläkejärjestelyn 14 §:ssä tarkoitettua vastuuvastuuta katettaessa.

4 luku

Erinäiset säännökset

17 §

Säännösten pakottavuus

Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn ehdot, jotka poikkeavat tämän lain säännöksistä vakuutetun tai edunsaajan vahingoksi, ovat mitättömiä.

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**eläkesäätiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 joulukuuta 1995 annetun eläkesäätiölain (1774/1995) 1 §, 2 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta, 7 §:n 1 momentti, 8 §, 78 §:n 1 momentin 2 kohta ja 102 §:n, 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laeissa 391/2006 ja 1116/2006, 2 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta mainitussa laissa 391/2006 ja 8 § ja 102 §:n 5 momentti laissa 421/2003, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 288/2000 ja mainitussa laissa 391/2006, uusi 14 kohta, ja lakiin uusi 48 e ja 48 f § seuraavasti:

1 §

Tätä lakia sovelletaan työnantajan perustamaan eläkesäätiöön, joka on vakuutus- ja eläkelaitos ja joka vakuutustoimintaa liike-mäisesti harjoittamatta myöntää toimintapiiriinsä kuuluville henkilöille ja näiden edunsaajille eläkkeitä ja niihin verrattavia muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin.

Lakia sovelletaan myös eläkesäätiöön, joka tarjoaa maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa annettussa laissa (/) tarkoitettuja vapaaehtoisia lisäetuja.

Eläkesäätiöön, joka harjoittaa työntekijän eläkelain (395/2006) mukaista toimintaa, sovelletaan tämän lain säännöksiä, jos mainitusta laista ei muuta johdu.

Mikä tämän lain nojalla koskee A-eläkesäätiötä ja AB-eläkesäätiön A-osastoa, sovelletaan vastaavasti ETA-lisäeläkesäätiöön, jollei 13 a luvussa muuta säädetä.

Tämän lain 46 §:n 2 ja 4—10 momenttia sekä 46 a ja 47 b—47 j §:ää ei sovelleta B-eläkesäätiöön ja AB-eläkesäätiön B-osastoon. Lain 46 §:n 3 momenttia sovelletaan B-eläkesäätiöön ja AB-eläkesäätiön B-osastoon vain eläkevastuuta laskettaessa.

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

12) *konsernilla* osakeyhtiölaissa (624/2006) tarkoitettua konsernia;

13) *takauksella* velkasitoumuksen takaajan antamaa omavelkaista takausta;

14) *biometrisellä riskillä* kuolemaan, työkyvyttömyyteen tai eliniänodotukseen liittyvää riskiä.

7 §

Eläkesäätiön voi perustaa työnantaja. Työnantaja voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä varten eläkesäätiön voivat perustaa myös vakuutetut yhdessä työnantajan kanssa.

8 §

Perustamisesta on tehtävä perustamiskirja, joka on päivättävä ja perustajien allekirjoitettava.

Perustamiskirjaan on sisällytettävä suunnitelma aiotusta toiminnasta (*toimintasuunnitelma*) ja ehdotus eläkesäätiön säännöiksi, minkä lisäksi siinä on mainittava:

1) perustajien nimet, kansalaisuus, asuinpaikka ja postiosoite;

2) eläkesäätiölle perustettaessa tuleva peruspääoma.

6 luku

Eläkevastuu ja sen kattaminen sekä toimintapääoma

48 e §

Jos vapaaehtoista lisäeläke-toimintaa har-

joittava eläkesäätiö takaa biometrisen riskin, sijoitustoiminnan tuoton tai etuuskien tason, eläkesäätiöllä on jatkuvasti oltava eläkevas-
tuun lisäksi riittävä määrä omia varoja var-
muuspääomana.

Omien varojen on oltava riskityypin ja va-
rojen rakenteen mukaiset kaikkien lisäeläke-
järjestelyjen osalta. Varoja ei saa sitoa enna-
koituihin vastuisiin.

Tässä pykälässä tarkoitettujen omien varojen
vähimmäismäärän laskemiseen sovelletaan,
mitä vakuutusyhtiölain (521/2008) 11 luvun
1 §:ssä, 2 §:n 3—6 kohdassa, 5 §:n 1, 2, 5 ja
7—9 kohdassa, 6 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa,
13, 14 §:ssä sekä 16 §:ssä säädetään henki-
vakuutusyhtiön toimintapääoman laskemises-
ta ja toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Eläkesäätiön menevä jälleenvakuutus ote-
taan huomioon täysimääräisesti omien varojen
vaatimusta vähentävänä tekijänä lasketta-
essa eläkesäätiön tässä pykälässä tarkoitettuja
omia varoja.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia mää-
räyksiä:

1) omiin varoihin luettavista ja siitä vähen-
nettävistä eristä;

2) omia varoja koskevien vaatimusten täyt-
tämistä koskevien laskelmien laatimisesta ja
toimittamisen ajankohdasta.

48 f §

Jos eläkesäätiö takaa 48 e §:ssä tarkoitettun

biometrisen riskin, sijoitustoiminnan tuoton
ja etuuskien tason, lisäeläkejärjestelyyn ei
sovelleta tämän lain 45 §:n 2 ja 5 momenttia.

78 §

Eläkesäätiö on asetettava selvitystilaan ja
purettava:

2) jos käy ilmeiseksi, ettei eläkesäätiö enää
täytä tämän lain 6 luvun tai maksuperusteisen
lisäeläkejärjestelyn osalta maksuperusteisista
lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja elä-
kekassoissa annetun lain 3 luvun vaatimuk-
sia; tai

102 §

Mitä 3 momentissa säädetään, ei sovelleta,
jos vakuutustoiminnan osan luovuttaminen
koskee vain yksittäistä eläkesäätiön toimin-
tapiiriin kuuluvaa henkilöä ja Finanssival-
vonta on antanut siihen suostumuksensa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä tam-
mikuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.

3.

Laki**vakuutuskassalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä marraskuuta 1992 annetun vakuutuskassalain (1164/1992) 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 12 ja 13 kohta sekä 111 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 12 ja 13 kohta laissa 392/2006 ja 111 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 84/1999 sekä *lisätään* 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 287/2000 ja mainitussa laissa 392/2006, uusi 14 kohta ja lakiin uusi 83 s ja 83 t § seuraavasti:

1 §

Vakuutuskassa on vakuutuslaitos, joka vakuutustoimintaa liikemäisesti harjoittamatta myöntää toimintapiirissään:

- 1) vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, perhe- ja osa-aikaeläkkeitä;
- 2) korvausta kuoleman, sairauden, vian tai vamman johdosta;
- 3) korvausta sairauden tai työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi annetusta kuntoutuksesta aiheutuviin kustannuksiin;
- 4) hautausavustusta;
- 5) maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa annetussa laissa (/) tarkoitettuja vapaaehtoisia lisäetuja;
- 6) muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 12) *konsernilla* osakeyhtiölaissa (624/2006) tarkoitettua konsernia;
- 13) *takauksella* velkasitoumuksen takaajan antamaa omavelkaista takausta;
- 14) *biometrisellä* riskillä kuolemaan, työkyvyttömyyteen ja eliniänodotukseen liittyviä riskejä.

7 luku

Vakuutusmaksut, vastuuvetka ja toimintapääoma

83 s §

Jos vapaaehtoista lisäeläke-toimintaa harjoittava eläkekassa takaa biometrisen riskin, sijoitustoiminnan tuoton tai etuuksien tason, eläkekassalla on jatkuvasti oltava vakuutusteknisen vastuuvetlan lisäksi riittävästi omia varoja varmuuspääomana.

Omien varojen on oltava riskityypin ja varojen rakenteen mukaiset kaikkien lisäeläkejärjestelyjen osalta. Varoja ei saa sitoa ennakotuihin vastuisiin.

Tässä pykälässä tarkoitettujen omien varojen vähimmäismäärän laskemiseen sovelletaan, mitä vakuutusyhtiölain (521/2008) 11 luvun 1 §:ssä, 2 §:n 3—6 kohdassa, 5 §:n 1, 2, 5 ja 7—9 kohdassa, 6 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa, 13, 14 §:ssä sekä 16 §:ssä säädetään henkivakuutusyhtiön toimintapääoman laskemisesta ja toimintapääoman vähimmäismäärästä. Eläkekassan omiin varoihin luetaan lisäksi maksettu pohjarahasto ja takuupääoma.

Eläkekassan menevä jälleenvakuutus otetaan huomioon täysimääräisesti omien varojen vaatimusta vähentävänä tekijänä laskettaessa tässä pykälässä tarkoitettuja omia varoja.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä:

- 1) omiin varoihin luettavista ja siitä vähennettävistä eristä;

2) omia varoja koskevien vaatimusten täyttämistä koskevien laskelmien laatimisesta ja toimittamisen ajankohdasta.

83 t §

Jos eläkekassa takaa 83 a §:ssä tarkoitetun biometrisen riskin, sijoitustoiminnan tuoton ja etuuskien tason, lisäeläkejärjestelyyn ei sovelleta tämän lain 83 c §:n 1 momenttia eikä 76 §:ää.

111 §

Vakuutuskassa on asetettava selvitystilaan ja purettava:

2) jos tilinpäätös osoittaa alijäämää tai jos mahdollinen takuupääoma tai pohjarahasto

on kassan säännöissä vahvistettua määrää pienempi, eikä alijäämää ole peitetty taikka takuupääomaa tai pohjarahastoa täytetty kahden seuraavan tilikauden aikana taikka jos käy ilmeiseksi, että eläkekassa ei täytä maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn osalta maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa annetun lain 3 luvun vaatimuksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*

Liite

Rinnakkaistekstit

2.

Laki**eläkesäätiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 joulukuuta 1995 annetun eläkesäätiölain (1774/1995) 1 §, 2 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta, 7 §:n 1 momentti, 8 §, 78 §:n 1 momentin 2 kohta ja 102 §:n 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laeissa 391/2006 ja 1116/2006, 2 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta mainitussa laissa 391/2006 ja 8 § ja 102 §:n 5 momentti laissa 421/2003, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 288/2000 ja mainitussa laissa 391/2006, uusi 14 kohta, ja lakiin uusi 48 e ja 48 f § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Tätä lakia sovelletaan työnantajan perustamaan eläkesäätiöön, joka on vakuutus- ja eläkelaitos ja joka vakuutustoimintaa liike-mäisesti harjoittamatta myöntää toiminta-piiriinsä kuuluville henkilöille ja näiden edunsaajille eläkkeitä ja niihin verrattavia muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin.

Eläkesäätiöön, joka harjoittaa työntekijän eläkelain (395/61) mukaista toimintaa, sovelletaan tämän lain säännöksiä, mikäli mainitusta laista ei muuta johdu.

Mikä tämän lain nojalla koskee A-eläkesäätiötä ja AB-eläkesäätiön A-osastoa, sovelletaan vastaavasti ETA-lisäeläkesäätiöön, jollei 13 a luvussa muuta säädetä.

Tämän lain 46 §:n 2 ja 4—10 momenttia sekä 46 a ja 47 b—47 j §:ää ei sovelleta B-eläkesäätiöön ja AB-eläkesäätiön B-osastoon. Lain 46 §:n 3 momenttia sovelletaan B-eläkesäätiöön ja AB-eläkesäätiön B-osastoon vain eläkevastuuta laskettaessa.

Ehdotus

1 §

Tätä lakia sovelletaan työnantajan perustamaan eläkesäätiöön, joka on vakuutus- ja eläkelaitos ja joka vakuutustoimintaa liike-mäisesti harjoittamatta myöntää toiminta-piiriinsä kuuluville henkilöille ja näiden edunsaajille eläkkeitä ja niihin verrattavia muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin.

Lakia sovelletaan myös eläkesäätiöön, joka tarjoaa laissa maksuperusteisten lisäeläkkeiden järjestämisestä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa (/) tarkoitettuja vapaaehtoisia lisäetuja.

Eläkesäätiöön, joka harjoittaa työntekijän eläkelain (395/2006) mukaista toimintaa, sovelletaan tämän lain säännöksiä, mikäli mainitusta laista ei muuta johdu.

Mikä tämän lain nojalla koskee A-eläkesäätiötä ja AB-eläkesäätiön A-osastoa, sovelletaan vastaavasti ETA-lisäeläkesäätiöön, jollei 13 a luvussa muuta säädetä.

Tämän lain 46 §:n 2 ja 4—10 momenttia sekä 46 a ja 47 b—47 j §:ää ei sovelleta B-eläkesäätiöön ja AB-eläkesäätiön B-osastoon. Lain 46 §:n 3 momenttia sovelletaan B-eläkesäätiöön ja AB-eläkesäätiön B-osastoon vain eläkevastuuta laskettaessa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

-
- 12) *konsernilla* osakeyhtiölaissa (734/1978) tarkoitettua konsernia; sekä
13) *takauksella* velkasitoumuksen takaa-
jan antamaa omavelkaista takausta.
-

7 §

Eläkesäätiön voi perustaa työnantaja. Työnantaja voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

8 §

Perustamisesta on tehtävä perustamiskirja, joka on päivättävä ja työnantajan allekirjoitettava.

Perustamiskirjaan on sisällytettävä suunnitelma aiotusta toiminnasta (*toimintasuunnitelma*) ja ehdotus eläkesäätiön säännöiksi, minkä lisäksi siinä on mainittava:

- 1) perustajan nimi, kansalaisuus, asuinpaikka ja postiosoite; sekä
- 2) eläkesäätiölle perustettaessa tuleva peruspääoma.

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

-
- 12) *konsernilla* osakeyhtiölaissa (624/2006) tarkoitettua konsernia;
13) *takauksella* velkasitoumuksen takaa-
jan antamaa omavelkaista takausta;
14) *biometrisellä riskillä kuolemaan, työ-
kyvyttömyyteen ja eliniänodotukseen liitty-
viä riskejä*.
-

7 §

Eläkesäätiön voi perustaa työnantaja. Työnantaja voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. *Maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä varten eläkesäätiön voivat perustaa myös vakuutetut yhdessä työnantajan kanssa.*

8 §

Perustamisesta on tehtävä perustamiskirja, joka on päivättävä ja *perustajien* allekirjoitettava.

Perustamiskirjaan on sisällytettävä suunnitelma aiotusta toiminnasta (*toimintasuunnitelma*) ja ehdotus eläkesäätiön säännöiksi, minkä lisäksi siinä on mainittava:

- 1) *perustajien nimet*, kansalaisuus, asuinpaikka ja postiosoite; sekä
- 2) eläkesäätiölle perustettaessa tuleva peruspääoma.

6 luku

Eläkevastuu ja sen kattaminen sekä toimintapääoma

48 e §

Jos vapaaehtoista lisäeläke-toimintaa harjoittava eläkesäätiö takaa biometrisen riskin, sijoitustoiminnan tuoton tai etuuksien tason, eläkesäätiöllä on jatkuvasti oltava eläkevastuun lisäksi omia varoja varmuuspääomana.

Omien varojen on oltava riskityypin ja varojen rakenteen mukainen kaikkien lisä-

eläkejärjestelyjen osalta. Varoja ei saa sitoa ennakoituihin vastuisiin.

Tässä pykälässä tarkoitetun omien varojen vähimmäismäärän laskemisessa sovelletaan, mitä vakuutusyhtiölain (521/2008) 11 luvun 1 §:ssä, 2 §:n 3—6 kohdassa, 5 §:n 1, 2, 5 ja 7—9 kohdassa, 6 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa, 13, 14 §:ssä sekä 16 §:ssä säädetään henkivakuutusyhtiön toimintapäätöksen laskemisesta ja toimintapäätöksen vähimmäismäärästä.

Eläkesäätiön menevä jälleenvakuutus otetaan huomioon täysimääräisesti omien varojen vaatimusta vähentävänä tekijänä laskettaessa eläkesäätiön tässä pykälässä tarkoitettuja omia varoja.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä:

1) omiin varoihin luettavista ja siitä vähennettävistä eristä;

2) omia varoja koskevien vaatimusten täyttämistä koskevien laskelmien laatimisesta ja toimittamisen ajankohdasta.

48 f §

Jos eläkesäätiö takaa 48 e §:ssä tarkoitettua biometrisen riskin, sijoitustoiminnan tuoton ja etuuksien tason, lisäeläkejärjestelyyn ei sovelleta tämän lain 45 §:n 2 eikä 5 momenttia.

78 §

Eläkesäätiö on asetettava selvitystilaan ja purettava:

2) jos käy ilmeiseksi, ettei eläkesäätiö enää täytä 6 luvussa säädettyjä vaatimuksia; tai

78 §

Eläkesäätiö on asetettava selvitystilaan ja purettava:

2) jos käy ilmeiseksi, ettei eläkesäätiö enää täytä 6 luvussa säädettyjä vaatimuksia tai maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn osalta laissa maksuperusteisten lisäeläkkeiden järjestämisestä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa annetun lain 3 luvun vaatimuksia; tai

102 §

Mitä 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, milloin vakuutustoiminnan osan luovuttaminen koskee vain yksittäistä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvaa henkilöä, edellyt-

102 §

Mitä 3 momentissa säädetään, ei sovelleta, milloin vakuutustoiminnan osan luovuttaminen koskee vain yksittäistä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvaa henkilöä, edellyt-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

täen että Vakuutusvalvontavirasto on antanut siihen suostumuksensa.

täen että Finanssivalvonta on antanut siihen suostumuksensa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

vakuutuskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä marraskuuta 1992 annetun vakuutuskassalain (1164/1992) 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 12 ja 13 kohta sekä 111 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 12 ja 13 kohta laissa 392/2006 ja 111 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 84/1999 sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 287/2000 ja mainitussa laissa 392/2006, uusi 14 kohta ja lakiin uusi 83 s ja 83 t § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Vakuutuskassa on vakuutuslaitos, joka vakuutustoimintaa liikemäisesti harjoittamatta myöntää toimintapiirissään:

1) vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, perhe- ja osa-aikaeläkkeitä;

2) korvausta sairauden, vian tai vamman johdosta;

3) korvausta sairauden tai työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi annetusta kuntoutuksesta aiheutuviin kustannuksiin;

4) hautausavustusta; tai

5) muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutus toiminnan piiriin.

1 §

Vakuutuskassa on vakuutuslaitos, joka vakuutustoimintaa liikemäisesti harjoittamatta myöntää toimintapiirissään:

1) vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, perhe- ja osa-aikaeläkkeitä;

2) korvausta *kuoleman*, sairauden, vian tai vamman johdosta;

3) korvausta sairauden tai työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi annetusta kuntoutuksesta aiheutuviin kustannuksiin;

4) hautausavustusta;

5) *maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätöissä ja eläkekassoissa annetussa laissa (/) tarkoitettuja vapaaehtoisia lisäetuksiä;*

6) muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutus toiminnan piiriin.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 12) *konsernilla* osakeyhtiölaissa (734/1978) tarkoitettua konsernia; sekä
13) *takauksella* velkasitoumuksen takaa-
jan antamaa omavelkaista takausta.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 12) *konsernilla* osakeyhtiölaissa (624/2006) tarkoitettua konsernia;
13) *takauksella* velkasitoumuksen takaa-
antamaa omavelkaista takausta;
14) *biometrisellä riskillä kuolemaan, työ-
kyvyttömyyteen ja eliniänodotukseen liitty-
viä riskejä.*

7 luku

**Vakuutusmaksut, vastuuelka ja toiminta-
pääoma**

83 s §

Jos vapaaehtoista lisäeläke-toimintaa harjoittava eläkekassa takaa biometrisen riskin, sijoitustoiminnan tuoton tai etuuksien tason, eläkekassalla on jatkuvasti oltava vakuutusteknisen vastuuelan lisäksi omia varoja varmuuspääomana.

Omien varojen on oltava riskityypin ja varojen rakenteen mukaiset kaikkien lisäeläkejärjestelyjen osalta. Varoja ei saa sitoa ennakoituihin vastuisiin.

Tässä pykälässä tarkoitettujen omien varojen vähimmäismäärän laskemisessa sovelletaan, mitä vakuutusyhtiölain (521/2008) 11 luvun 1 §:ssä, 2 §:n 3—6 kohdassa, 5 §:n 1, 2, 5 ja 7—9 kohdassa, 6 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa, 13, ja 14 §:ssä sekä 16 §:ssä säädetään henkivakuutusyhtiön toimintapääoman laskemisesta ja toimintapääoman vähimmäismäärästä. Eläkekassan omiin varoihin luetaan lisäksi maksettu pohjarahasto ja takuupääoma.

Eläkekassan menevä jälleenvakuutus otetaan huomioon täysimääräisesti omien varojen vaatimusta vähentävänä tekijänä laskettaessa tässä pykälässä tarkoitettuja omia varoja.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä:

- 1) omiin varoihin luettavista ja siitä vähennettävistä eristä;
- 2) omia varoja koskevien vaatimusten täyttämistä koskevien laskelmien laatimisesta ja toimittamisen ajankohdasta.

83 t §

Jos eläkekassa takaa 83 a §:ssä tarkoitettua biometrisen riskin, sijoitustoiminnan tuoton ja etuuksien tason, lisäeläkejärjestelyyn ei sovelleta tämän lain 83 c §:n 1 momenttia eikä 76 §:ää.

111 §

Vakuutuskassa on asetettava selvitystilaan ja purettava:

2) jos tilinpäätös osoittaa alijäämää tai jos mahdollinen takuupääoma tai pohjarahasto on kassan säännöissä vahvistettua määrää pienempi, eikä alijäämää ole peitetty taikka takuupääomaa tai pohjarahastoa täytetty kahden seuraavan tilikauden aikana;

111 §

Vakuutuskassa on asetettava selvitystilaan ja purettava:

2) jos tilinpäätös osoittaa alijäämää tai jos mahdollinen takuupääoma tai pohjarahasto on kassan säännöissä vahvistettua määrää pienempi, eikä alijäämää ole peitetty taikka takuupääomaa tai pohjarahastoa täytetty kahden seuraavan tilikauden aikana *taikka jos käy ilmeiseksi, että eläkekassa ei täytä maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn osalta laissa maksuperusteisten lisäeläkkeiden järjestämisestä eläkesäätöissä ja eläkekassoissa annetun lain 3 luvun vaatimuksia;*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 2009

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.